

ANUL VI.

CLUJ,

1908.

RĂVAȘUL

Revistă culturală ilustrată.

ÎNTEMEIATORUL REVISTEI: DR. ELIE DĂIANU.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Prețul abonamentului pe an 6 cor.

În străinătate 8 cor.

Adresa: Cluj (Kolozsvár) str. Jókai 6.

CUPRINSUL Nr. 3 și 4.

Direcțiunea noastră.

** M. N.: Contribuiri la istoria Ardealului de nord.

Dr. Iacob Radu: S. Ioan Crisostom și viața modernă.

Cincinat Pavelescu: Isus pe apă.

M. N.: Urme istorice din 1758—1760.

Ioan Plopu: Șipotul »la omul mort«.

B.: Revistă Bisericească.

Dafin: Ninge.

I. M. I.: Sărbătorile Chrisostom în Roma.

N. Cârstea: Nemții și Polonia.

Iustin: Repriviri și probleme.

Peregrinaj românesc la Roma.

Ăurel Dobrescu: Micolae Agârbicean
Cronica.

Cărți — Reviste — Ziare.

Tipografia »Carmen«

Petru P. Barițiu în Cluj (Kolozsvár).

Intre băncile mai mari

„ECONOMUL“

din CLUJ—KOLOZSVÁR

oferă, pe lângă garanția cea mai mare, procentul cel mai avantajos pentru depuneri spre fructificare.

Depunerile se plătesc de regulă, amăsurat cu situația casei, imediat și fără abdicere.

Depuneri se pot trimite și prin postă pe speșele institutului.

Pentru depuneri de ale bisericilor și instituțiilor culturale și filantropice se fac condițiuni excepțional de favorabile.

Capital acționar și rezerve . . .	». 620.000
Depuneri	» 1,500.000
Esconturi	» 2,300.000

Casse nouă sistem Arnheim sigure contra focului și spargerii pentru depozite.

Casete Selmen pentru mici economii.

Condițiuni favorabile pentru discounturi de cambii și pentru împrumuturi ipotecare.

Fillale în Gherla, Mureș-Ludoș, Panteu.

Expozitură în Aiud, cari asemenea primesc depuneri și fac toate operațiunile de bancă.

Diracțiunea.

Atelier tipografic instalație cu electricitate!

Ori ee soiu de tipărituri eu gust luerate, și eu prețuri foarte moderate, rog eomandați spre mulțămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.

Ferencz József-ut Nr. 58.

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul feii:
Dr. E. Dăianu

Direcțiunea noastră.

În timpul neguros, ori ce fașie de soare se prețuiește îndoit. Tot esemenea în atmosfera morală, de azi, foarte sumbră, surie, neguroasă și nedeslușită, în care cele mai contrare curente se bat în capete, prima datorință a ori cărui bărbat este de a desluși, cu cuvântul și cu fapta, și a spune limpede și hotărît cuvântul seu, credeul său. Pentru a eși odată din zăpăceala tângirei e de lipsă, mai ales la noi, ca fiecare să-și pună odată șie-și, și tuturor, întrebarea istorică: *Quo vadis?*

Nu de altceva, ci pentru a contribui cât decât la lămurirea pornirilor noastre culturale, așa de puțin deslușite, facem și aci aceasta profesiune, ce o făceam de unăzi incidental. Este o parte din programul nostru, o mărturisire a credeului, ce ne va călăuzi. —

Creștinesc în fond, românesc în spirit, literar în formă, »Răvașul« va continua a îndrepta gândirile spre calea istorică a desvoltării noastre ca neam în trecut, și ținând seamă de progresele și necesitățile moderne va stărui pentru o desvoltare sănătoasă culturală pe viitor.

În chaosul frământărilor de tot felul, în care azi cele mai opuse direcțiuni de idei se încrucisează una cu alta: *socialismul internațional* cu *naționalismul*; *materialismul* cu *idealismul*; *democrația* cu *demagogia* și *aristocrația*, și *știința* cu *credința*, — fără a se vâdi la noi călăuzirea necesară, care să armonizeze și să reconcilieze sufletele sbuciumate într'o hărțuială așa de deșeartă — »Răvașul« va ținea sus și tare făclia luminei evanghelice, căutând să aducă în armonie nisuițele

bune ale tuturor celor de bună credinţă, spre fericirea şi întărirea neamului nostru românesc.

De acea vom propovedui, pe basa învăţăturilor creştine, un naţionalism curat, fără şovnism; un idealism senin, dar sănătos şi rodnic de fapte bune; o democraţie cinstită, fără fanfaronade demagogice, în care *aristocraţia* spiritului, înălţat prin adevărata cultură a minţii şi a inimei, să alcătuiască singura elită, generoasă, iubitoare de masele largi şi bine cârmuite. Ear peste toate şi ca temei al tuturor năzuinţelor noastre, vom areta că adevărata *ştiinţă* nu contrazice, ci întăreşte *credinţa*, ear religiunea cea adevărată, întemeiată pe o ascultare raţionabilă de biserica creştină, este izvorul cel mai puternic de înviore, regenerare şi întărire a neamului nostru.

În această desinteresată activitate de apostolie modernă, fără confesionalism, şi de naţionalism practic, creştinesc, fără şovinism păgănesc, pe care-l detestăm, avem colaboratori din generaţia cea mai bună şi mai idealistă a poporului nostru, cu ajutorul cărora vom lucra, ca aceste idei sănătoase să străbată şi în literatură, precum şi în toate manifestaţiunile vieţii noastre publice. Eată de ce ne place a crede, că toţi cei ce ne aprobă ne vor şi sprigini atât cu cuvântul binevoitor, cât şi cu fapta abonamentului şi a lăţirei revistei noastre.

Contribuiri la istoria Ardealului de nord.

II.

Am văzut cum Ungurii stabiliţi pe acest teritor înaintează după mai multe decenii cucerind teritoriile sudostice⁸: Expansiunea lor spre est a urmat cam tot pe acelaş timp.

Vom încerca deci a ne reconstrui în următoarele raportul de stăpânire a teritorului dintre apa Someşelor şi apa Murăşului.

Ştim cum vovodatuul Maramurăşului recunoscând supremaţia Ungurilor îşi conservase autonomia, care a durat până în secolul al XIV-lea. Limitea teritorială a acestui vovodat din spre sud nu coincide cu ceea

⁸ „Epoca col. Saşilor“ „Răvaşul“ 1907.

a comitatului de astăzi, căci este fapt incontestabil, că nu catenele munţilor despart neamurile, ci apele sunt obstacolele cari separă popoarele.⁹

Astfel limita sudică şi sudvestică a voevodatului maramurăşan pe acele timpuri a fost pe linia dela Deş în jos apa Someşelor împreunate, care acolo constituiau un obstacol deja considerabil.¹⁰

Dela Deş în sus, în spre ost limita stăpânirii voevodatului maramurăşan oscilă după împrejurări între fundul *Câmpiei* şi riu Someşului-mare, respective a afluentului său din stânga, a Şieului, carele se împreună cu Someşul la Beclean.

Cucerirea *Câmpiei*, va să zică a teritorului limitat la ost prin poalele Carpaţilor, la sudost şi sud prin apele Murăşului şi Arieşului, la vest prin Someşul-mic ear la nord prin Someşul mare, şi continuative prin Şieu, pare a se fi îndeplinit prin Unguri în scurt timp şi fără dificultăţi prin reducerea voevodatului maramurăşan la limita sa naturală.

Spre firmarea acestor ipoteze ne provocăm la următoarele:

Regele ungar Mathia întăreşte la anul 1492 pe Stefan cel mare voevodul Moldovei în posesiunea castelului şi domeniului Ciceu *titulo novae donationis*. Fiindcă o atare donaţie se putea face numai pe baza unei donaţii mai vechi, istoricii¹¹ presupun că actul premergător de donaţie referitor la aceleaşi obiecte s'ar fi pierdut. Noi însă suntem de părerea că nu a esistat, pentrucă Stefan cel mare a pretins dela regele Mathia aceasta donaţie pe baza că acel ţinut a fost odinioară proprietatea, recunoscută prin Unguri, a străbunilor săi, voveozi stăpânitori ai Maramurăşului.¹²

⁹ Analogia o constatăm la voevodatul Făgăraşului a cărui limite sudică nu a constituit-o nice când catena culmilor Alpilor, ci poalele sudice a acelora, şi cu timpul abia Dunărea a pus stavilă puterii de espanziune a neamului românesc din acele părţi.

¹⁰ Teritorul situat dealungul malului stâng al Someşului începând dela satu Vad în jos până la Jibău poartă şi astăzi numirea de *Craina*, derivată dela slavonul *Kran* margine, limite. Aceasta numire, după părerea noastră provine dintr'o epocă premergătoare acestor timpuri în care o sămânţie slavonă a cucerit aceasta parte a Ardealului.

¹¹ În frunte cu Pray: Comment. de jure regum Hung. in Valchiam Mold. et Bessarab. 1787. — P 140.

¹² La anul 1269 găsim pe un anumit Ioan fiul lui Serechen acărui proprietate este amintită într'o diplomă reproduşă la Fejér IV. 3. 527.

Am văzut în tratatul precedent, că numele *Serechen* este indentic cu *Basarab*.

Dăm deci cu socoteală, că castelul Ciceului împreună cu teritorul de a dreapta Someşului pe acest timp era încă stăpânit de un român din neamul Basarabilor,

Ca dovadă incontestabilă în ce atinge menţionata estensiune teritorială a voevodatului maramurăşan de odinioară din spre Ardeal ne serveşte cu deosebire legislaţia ulterioară a ţării în care se oglindează acel trecut îndepărtat în forma diferitelor rapoarte de drept.¹³

Ca indicii referitoare la stăpânirea maramurăşană de a stânga Someşului-mare şi a Şieului pot fi luate în considerare castelele dela Ungarş şi Săreţel, cari împreună cu domeniile estinse ce le aparţineau, ocură ca aparţinente a Ciceului.

La începutul secolului al XIII-lea teritoriul maramurăşan a cărui limite sudică s'a ficsat în cele precedente suferă o nouă ştirbire prin colonizarea grupului de Saşi între apele Someşului-mare şi ale Şieului, cu centrul Bistriţa.

Aceasta colonizare s'a făcut cu încetul, la ceea ce conchidem şi din înprejurarea că cele două comune vecinaşe cu oraşul Bistriţa din spre ost şi vest s'au numit chiar ulterior cu secoli *Villa latina inferior* şi *superior* precum şi din faptul că numirea slavo-românească a oraşului s'a conzervat neschimbată, ear numirea germană de *Nösen* nu s'a putut generaliza nice chiar între Saşi.

Donaţia făcută Saşilor în aceste părţi cu toate că aceea s'a amplificat ulterior pe diferite căi, nu alterează şi nice nu restrânge chiar drepturile voevodului maramurăşan asupra castelului de la Săreţel situat în preajma Bistriţei şi a domeniului care îi aparţinea.

Conchidem deci că precând s'au colonizat Saşii în nordul Ardealului, voevodul maramurăşan încă reprezenta o auctoritate recunoscută prin rege şi că acea donaţie s'a făcut Saşilor cu ştirea şi consenzul voevodului, care a fost necesitat a se mulţămi cu conzervarea moşiilor proprii familiei sale în acele părţi.

A rămas deci de aci încolo Someşul-mare ca limite sudică şi sudvestică a voevodatului maramurăşan până la conflictul întimplat în a doua jumătate a secolului al XIV-lea, în urma căruia dinastia Basarabilor

din care făceau parte şi familiile domnitoare din Maramurăş, precum zice B. P. Hajdeu în „Negru Voda“.

¹³ În cunoscuta colecţie de legi ardelene: „*Approbatæ et compilatæ Constitutiones*“ ocură termenul „*hodoltság*“ (:submisiune) ca concept referitor la un teritoriu a cărui poziţie geografică în acele legi nu este circumscrisă.

Un foliant manuscris vechiu (:în colecţia A. Mureşianu din Năsăud) ne spune următoarele referitor la aceasta întrebare:

Queritur: Quia in Approbatis et compillatis Constitutionibus saepe occurrit mentio Hodoltság, quae fuerunt illa loca in Transilvania?

Responsum: Fuerunt loca ultra fluvium Samusium sita, quod patet ex Art. 18 Anni 1666 in quo contributlo in media tantum proportione illis inponitur.

maramurăşeni au fondat voevodatul Moldovei şi Maramurăşul a căzut de tot în mâinile Ungurilor.

Acea parte a teritoriului maramurăşan însă care cuprindea din spre Ardeal poalele munţilor până în Someş şi-a conzervat supt numirea de *Ținutul Chiuarului* şi *Valea Rodnei* oareşicari urme de autonomie cari rees din mai sus menţionatul termin de *hodoltság*.

Adaogem că voevozii maramurăşeni au perduţ înainte de conflictul cu regele Ludovic cetatea Ciceului şi apartinenţele ei, cari trec la mâna voevodului ungur ardelean şi apoi în proprietate privată. Prin luarea Ciceului aceasta faşe de teritor se împarte în cele două părţi adecă *Ținutul Chiuarului* şi *Valea Rodnei*, prima la vest, ear a doua spre ost dela Ciceu.

* * *

Mai avem de remarcat şi pe valea Someşului-mare urmele alor două mănăstiri despre cari încă putem presupune că au esistat ca atari în timpurile anterioare venirei Ungurilor. Despre acestea deasemenea putem presupune, că au fost trecute ulterior la catolicism în urma espanziunii puterii ungurilor că şi cele dela Cluj şi Meseş.

In documente ulterioare acele mănăstiri ocură supt numirea de *Petur şi Dyenus monastua*.¹⁴

BCU Cluj / Central University Library Cluj * * * M. N.

S. Ioan Crisostom şi viaţa modernă.

Dacă studiem mai cu deamăruntul viaţa sufletească a poporului din timpul de faţă vedem, cu durere, că doară nici când nu s'a simţit mai tare lipsa învăţăturilor pe cari Sfinţii Părinţi, marii luptători ai lui Christos din cele dintâi veacuri ale creştinismului, le-au

¹⁴ Unii scriitori caută urmele acestor mănăstiri în Bihor.

Noi credem însă că mănăstirea Petur, a fost la Reteag pe baza unei tradiţii care ne vorbeşte despre mănăstirea paturilor, care ar fi esistat acolo şi s'ar fi scufundat într'un lac fără de fund, care ni se înfăşozază astăzi într'o alvie părăsită a Someşului.

Ce atinge mănăstirea Dyenus credem, că aceea este a se căuta în apropiere pe baza unui document din 1258 referitor la o ceartă care sa ivit între doi membri ai familiei Apa, înproprietărită în acestea părţi. Dăm deci cu socoteală că mănăstirea Dyenus a stat la Sasarma unde se află urme conziderabile ale unei mănăstiri nenumite.

propoveduit cu cuvântul și le-au lăsat scrise în nenumăratele și admirabilele lor opere.

Poate să i-se pară cuiva curioasă această, asertiune. Poate să zică cineva: acum să fie de folos, sau chiar de lipsă, a vesti învățăturile predicate de către Sfinții Părinți și a combate vițiile și păcatele sbiciuite de ei înainte de asta cu 15—16 veacuri? Azi când și cel ce a murit abia acum sunt cincizeci de ani, dacă ar învia, s'ar întoarce numai decât în mormânt văzând minunățiile lumii de azi și deosebirea cea mare între lumea de acum și cea de atunci?

Da; cu toată depărtarea cea mare între noi și între Ss. Părinți din veacurile cele dintâi ale bisericii, cu toată schimbarea colosală a vremilor, vestitorii cuvântului dumnezeesc, slugitorii altarului de azi, trebuie neapărat să ne întoarcem la izvorul nesecat de înțelepciune ce se cuprinde în nenumăratele volume scrise și lăsate nouă de către Sfinți Părinți.

Să luăm operele cu cari ei au biruit întunecul păgânismului și s'au luptat fără preget împotriva vițiilor și a păcatelor ce se încuibaseră în poporul creștinesc de pe vremea lor, căci diavolul care a stârnit ereziile ce au turburat biserica lui Christos în vechime, a aprins focul patimilor și a răscolit uriciunea păcatelor, nu doarme nici acum. Ba dimpotrivă, parcă nici când nu a făcut ispravă mai mare printre creștini ca acum!

E drept, că în timpul de față moravurile oamenilor nu mai sunt așa sălbatică în formă, ca pe timpul lui Nero și a lui Dioclețian; păgânismul, cel puțin în formă e distrus. Numai are temple pompoase în cari să se facă cultul zeilor mincinoși și imorali și să li-se aducă jertfe spurcate și rușinoase. Templele sau dărâmat, jertfele au încetat și statuile au ajuns doară să fie admirate ca opere de artă prin muzee.

Nici ereziile nu mai produc grozăviile și luptele sălbatică, ca pe timpul Arianilor, a iconoclastilor, a albingesilor, a luteranilor și a calvinilor. (? Dar anarhiștii, și socialiștii revoluționari!? »Răvaşul«).

Cu toate aceste cine poate zice că Venus și Bachus s'ar putea plânge azi, că le lipsesc adoratorii și templele, reînnoite și înfloritoare în birturile și localurile de petrecere, de cari sunt inundate orașele și satele?

Și care erezie a făcut mai multă pustiire în poporul creștinesc decât *literatura și presa imorală*, care pătrunde până în cele mai depărtate lăcașuri omenești și ucide cu otrava ei pestilențială nenumărate suflete?

Sau dujmani cei mai neîmpăcaţi ai creştinismului — **Jidanii** — când au fost mai tari ca acum, când au în mână cele mai puternice mijloace de stăpânire şi de corupţie: *banul* şi *presa*; când nu numai deregatori înalţi ca Pilat, ci chiar şi Cesarii cei mai puternici le fac pe voie şi răstignesc pe Christos, persecutând biserica lui?

Toate aceste fac apoi ca poporul creştinesc să fie espus la grozave ispite şi să cadă cu grămadă în urâte şi nenumărate păcate

De aceea zic, că ieşte neapărat de lipsă ca luând pildă şi învăţatură dela neobosiţii şi neîntrecuţii luptători ai lui Christos, cari au fost »Sfinţii Părinţi«, să predicăm neîncetat cuvântul adevărului, să sbiciuim fără de milă viţiul şi păcatul, căci numai așa putem mântui de perire vecinică poporul nouă încredinţat, numai așa ne putem mântui pe noi înşine.

1. Întră sfinţii Părinţi ai bisericei răsăritene acela dela care mai mult putem lua pildă şi învăţatură întru predicarea cuvântului lui Dumnezeu este S. Ioan Chrisostom sau *Gură* de aur, Patriarhul Constantinopolului.

El a fost nu numai unul dintre cei mai străluciţi oratori, cari au existat în lume, ci şi orator eminamente poporal. Din numeroasele sale omilii vedem nu numai ca S. Ioan Chr. a fost cunoscători profund al Sfintei Scripturi, pe care a studiat-o în cei şase ani ai retragerii sale în munţii Antiochii, ci şi un cunoscător neîntrecut al sufletului poporului, cătră care erau îndreptate vorbirile lui.

În omiliile lui aflăm nu numai explicarea cea mai profundă şi aplicarea cea mai practică şi mai folositoare a S. Scripturi. Totuşi putem admira în el mai mult partea a doua decât cea din tăiu. Îl atrage, îl răpeşte mai mult praxa, decât teoria, mai mult viaţa decât ştiinţa. Decât stilul său, acum măiestos şi sublim, acum familiar şi remarcabil cu deosebire pentru variaţia neîntrecuta a imaginilor, a metaforelor originale şi totodată naturale şi asemănărilor potrivite şi persuasive, mai vrednic de admirat şi se pare mersul practic şi folositor al cuvântului.

În aceea să arată aşadară Crisostom neîntrecut, că a căutat ca cuvântul seu să fie numai decât folositor, să aibă efect direct şi profund asupra sufletelor ascultătorilor. Scopul lui a fost adecă acela (obscur şi modest la aparenţă, dar în realitate foarte folositor) de a îndrepta şi a aduce pe ascultători la calea perfecţiunii morale.

Spre ajungerea acestui scop Crisostom mai ales după revolta

* Vezi Dr. O. Bordenhower Patrologia trad. de A. Mercati, Roma 1908 vol. II p. 129 — 131. A. Puech S. Giovanni Crisostomo, Roma 1905 p. 46 şi urm.

din a. 387, fără de a neglija partea exegetică și dogmatică a omiliilor, a pus mai mare pond pe instrucția catehetică, pe exortățiunea morală, ca parte esențială a discursurilor sale.

Prin astfel de predicare a căutat S. Ioan Gură de aur să îndrepte și purifice moravurile creștinilor ce-l ascultau în cete număroase, cu deosebire în cei zece ani de predicare în Antiochia: 387—397.

Să-l urmărim și noi deaproape în acest perioadă modest dar foarte roditor al predicării sale, căci în omiliile rostite pe acel timp vom afla număroasele pasagii pe cari cu mult folos le vom putea aplica și întrebuița și la îndreptarea și purificarea creștinilor de azi (Vezi A. Puech op. cit. p. 63 și urm.)

2 S. Ioan Crisostom se poate numi în chip deosebit apostolul iubirii deaproapelui, predicătorul săracilor, a celor de jos și lipsiți de bunătățile pământești.

Pe aceștia îi mângăia și îndulcea nu numai cu făgăduința bunătăților din cealaltă viață, ci și prin aceia că tuna fără milă împotriva luxului și a nemilostivirii celor bogați, îndemnându-i și înfruntându-i neconținut să fie darnici și milostivi față de cei săraci, în persoana cărora trebuie să vedem pe Christos, care ne cere cele pământești, ca să ne răsplătească cu necuprinsele sale bunătăți cerești.

Din omiliile lui cu acest subiect ne putem face o idee despre stările sociale de atunci.

Bogații, cari formau cam a zecea parte din locuitorii Antiochii și a împrejurimilor și posedau averi colosale, erau luxoși preste măsură și nemiloși, desprețuitori față de cei lipsiți. Săracii lipsiți pământului și avisați la caritatea celor cu stare erau iară cam 1/10 iar restul va se zică 8/10 îl formau burghezii, clasa mijlocie, care avea din ce trăi mai mult sau mai puțin fără griji.

Despre poporul alipit de glie, despre țărani, cu cari arareori venia în atingere nu prea vorbește Crisostom, dar când vorbește despre ei, le arată multă milă și durere.

Lucsul și lăcomia bogaților le combătea cu atâta vehemență încât se pare uneori că Chrisostom ar avea idei comunistice și contrare dreptului de proprietate. Am zis că se pare numai a avea atari idei, pentru că e cu neputință ca un sfânt Părinte să propoveduiască învățătură contrare justiției, precum fac comuniștii și socialiștii moderni. Idealul lui nu e ideal revoluționar, care dă celui sărac dreptul să răpească avutul celui bogat, ca să-și satisfacă poftele și plăcerile trupești, ci iese idealul evanghelic, care îndeamnă pe cel bogat să se îngrijească și de soarta celui sărac, să se ferească de urâtul păcat al lăcomiei și al împietririi inimii, iar pe sărac îl sfătuiește să nu râvnească cu nesăț

avutul celor bogați, să se îndestulească cu puținul său căutând mai mult bogăția faptelor bune și curățenia sufletului, decât trecătoarele bunătăți pământești.

Aceste sunt curatele principii evangelice fără de cari, ori cât s'ar trudi învățatii lumii nu se va putea rezolva cestiunea socială nici nu se va putea restabili echilibrul societății omenești. —

3. Nu mai puțin minunate sunt și folositoare pot fi și azi acele învățături ale S. Ioan Cr. cari privesc viața familiară a creștinilor.

Baza vieții familiare ieste căsătoria. Și fiind-că scopul căsătorii ieste lecuirea pofțelor trupești, sfătuieste pe tineri să se însoare cât mai îngrabă și să-și caute mireasă mai mult virtuoaasă decât bogată. Nu lăcomia după averi ci mai mult dragostea și frumseța virtuților să fie îndemnul căsătorii. In loc de clausele contractelor și de sfaturile advocaților sponzii să caute mai mult la sfatul S. Apostol Paul și la exemplul patriarhului Avram! Când s'a simțit oare mai mult lipsa acestori învățături ca acum?

Pe lângă aceste înțelepte sfaturi S. Ioan Cr. se silea să curețe nunta creștinilor de multe datini spurcate și imorale rămase dela păgâni și unele moștenite până în zilele noastre, dar cari nu se unesc de loc cu curățenia obiceiurilor creștinești. Astfel erau ospetele necumpătate, desfrânate și cântecele imorale, cari însoțeau sărbătoarea nunții. Cine cunoaște obiceiurile nunților românești, mai ales la sate, cu bețiile strajnice, cu vorbele puțin cuvioase și mai ales cu chiuiturile muerilor a căror limbă atunci se află în elementul cel mai destrăbălat ce se poate închipui, va admite că zeu și acum ar fi foarte la loc muștrările marelui Părinte al bisericii și prea legitima lui indignare împotriva datinilor păgânești dela nunțile creștinilor.

Un alt obicei foarte urât deonora viața creștinilor pe acel timp, și începe a o disonora tot mai mult și în timpul de față, era *divorțul*. In contra acestui obicei izvorât cele mai de multe ori din lipsa simțului creștinesc și-a ridicat adeseori cu tărie puternicul seu glas Chrisostom.

Cu o pricepere și cu o fineță deosebită caută apoi să determine și să statorească datorințele soților în familie, lucru fără de care pacea și liniștea familiară și soarta bună a pruncilor este cu neputință. Cu deosebire însă insistă asupra datorinței ce o are femeia de a da creștere pruncilor sei. Și acest lucru se explică ușor dacă știm că S. Ioan Chr. și-a primit minunata lui creștere dela mamă sa Antusa, un model de mamă creștină... Părinților și în deosebi mamelor le recomandă și le impune să supravegheze de aproape creșterea copiilor. Să nu-i lase pe mâna servitorilor, dela cari pot învăța și de fapt învața atâtea rele, nici părinții să nu le deie pildă rea vorbind vorbe necuvincioase și înjurături

Înainte lor. Nici să-i ducă la teatru și la ospete unde pot vedea oameni beți, scandalosi și pot auzi vorbe rele și ucigătoare de suflet. Aceste preaițălepte sfaturi sunt cu atât mai de lipsă azi cu cât sunt cu mult mai mari și mai număroase primejdiile morali la cari pot fi espuși pruncii nevinovați.

Pe lângă aceste sfaturi menite a desvolta și ridica moralitatea în familie și a face plăcută și fericită viața familiară S. Ioan Chr. a căutat să purifice obiceiurile creștinilor și în privința ceremoniilor funebreale. Nu oprește pe nime să plângă și să se tânguiască la moartea iubiților săi, fiind acesta lucru natural, dar muștră pe creștini cari dau semne de desperare, prin ce făceau pe păgâni să-și bată joc de credința lor în înviere și nemurire.

Admitea că trupurile celor morți să fie îmbrăcate în stofe scumpe, simbol al nemuririi în care se vor îmbrăca după înviere; să fie însoțite la groapă cu lumini și cu faclii aprinse, cu psalmi și cu cântări, dar nu-i plăceau hainele cernite și bocetul desperat al muierilor. Cu deosebire înse osânda datina păgână de a angaja pe plată *muieri bocitoare*. Precum vedem tot obiceiuri cari nici după 1500 de ani nu s'a stins! —

4. Mare era atracția Antiochenilor pe acele vremuri față de teatru, circ, cursele de cai, jocurile olimpice și luptele gladiatorilor și ale fierelor sălbatice. Și fiind că la toate aceste distracții și petreceri li-se oferea ocașiune deasă de a păcătui și a se desmierda în plăceri neînfrânate, S. Ioan Chr. predica cu asprime în contra acestor petreceri păcătoase.

Teatrul degenerase de tot pe acele vremuri, tragedia și comedia clasică, destul de periculoase și ele din punct de vedere moral, nu se mai reprezentau și publicul asista numai la farse și la pantomime pipărate cu tot felul de glume grosolane și cântări triviale, întocmai cum sunt acum orfeurile și cabareturile cu monologurile și completele lor!

Producțiile din circ și cursele cailor erau învrăstăte cu bravurile gimnastice ale acrobaților, cu dansul nerușinat al balerinelor și cu glumele înșepătoare și desfrânate ale mimilor sau clovnilor. Și numai vorbim de amfiteatru, unde oamenii și fiarele se sfășiau și ucideau întră aplausele bestiali ale publicului seteos de sânge mai rău decât fearele înseși.

Pe dreptul să deslănțuia așa dară mânia și indignarea unui suflet atât de nobil și de sfânt, cum iese acela al lui Chrisostom, în contra unor creștini cari atâta i-și uitau de demnitatea și de credința lor, atunci când religiunea creștină de curând triumfase asupra barbariei și tirâniei păgânismului, când sângele sutelor de mii de martiri nu se

spălase încă de pe stradele orașelor, când pustiurile gemeau de anachoreți și pe tronurile episcopoești străluceau cei mai mari luminători ai bisericii lui Christos.

Și ce să zicem noi, o Doamne! astăzi când teatrele imorale și birturile, aceste cuiburi infernale de păcate, de corupție, de crimă și de moarte trupească și sufletească, sunt pline în Dumineci și sărbători iar bisericile pustii și altarele Domnului părăsite! Mare ieste mila ta Doamne, îndreapt-o spre poporul tău creștinesc și trimite-i propovăduitori ai adevărului și ai mântuirii, că de nu ieste pierdut pe vecie! —

5. Nu este de ajuns ca creștinul să ducă o viață nepătată, să-și crească pruncii în frica Domnului și să se ferească de petreceri neier-tate, după cum arată sfaturile până aci amintite ale S. Ioan Chr. ci e de lipsă ca să se instrueze, să învețe adevărurile de credința și să se ferească de toate ocaziunile cari îi pot slăbi șimțul creștinesc, îi pot atăca dreapta credință și îi pot pricinul ducerea în rătăcire.

De aceea S. Ioan Gură-de-aur îndeamnă cu stăruința pe credin-cioșii sei să se ferească de convenirea și de familiaritatea cu ereticii, cu păgânii și cu Judeii, fiind-că petrecerea și familiaritatea cu iei îi poate abate dela credința cea adevărată, sau îi fae indiferenți și nepăsători față de credința lor. Indiferentismul! Iată plaga cea mai rea care grasează și azi intră creștini. Petrecerea, prietinia și nemotenia cu oameni de deosebite păreri și credințe și mai ales cetirea cărților și ziarelor indiferente sau chiar ostile credinții noastre fac să vedem pe cei mai mulți credincioși ai noștri indiferenți, nepăsători, față de singur adevărata noastră credință și aderenți ai absurdului principiu că: *toate religiile sunt bune!*

Alt mijloc de îndreptare și de păstrare a curățeniei sufletești îl află S. Ioan Chr. în împărțășirea deasă cu sfintele taine a pocăinții și a S. Eucharistii și în rugăciune. În rugăciune făcută cu inima curată cu intențiune bună și împreunată cu fapte bune. Așa a zis odată, că ceea mai bună rugăciune e a-și împlini, a-și face datorința și a face fapte bune. Rugăciunea să fie cât se poate de deasă, chiar și în mij-locul celor mai mari ocupațiuni, încă se poate omul ruga în taină, prin câteva cuvinte.

Cu deosebire însă să ne folosim de timpul destinat rugăciunii publice în biserică. Ce lucru poate fi mai frumos decât a se aduna creștinii în biserică, a asculta S. Liturgie și predica preotului, a se ruga și a cânta laudele Domnului! Și ce lucru ieste iară mai urât decât a vede bisericile goale iar credincioșii, cu deosebire măestrii și inteli- genții, Domnii dela oraș, a bună sama petrec prin birturi!

Cam așa iera și pe timpul S. Ioan Chr. în Antiohia și Constantinopol. La Paști și la Rusalii bisericile ierau pline, dar cei mai mulți mergeau numai din obicei și mai ales femeile ca să-și arete toaletele. În alte zile ierau de tot puțini și aceia mai mult din clasa de jos. Publicul iera distras și necuviincios, vorbeau și râdeau mereu, întocmai ca azi, bună oară în bisericile din București. »Ce rușine, zice S. I. Chr. când se vestește vre un decret de al Impăratului, nu cutezați nici să vă mișcați buzele ca nu cunva să fiți acușați de lesa maiestate. Și nu vă e frică să comiteți o crimă cu mult mai mare, ascultând fără respectul cuvenit cuvântul lui Dumnezeu.«

Pe lângă aceea mulți aveau obiceiul de a ieși din biserică înainte de capetul-S. Liturgii ca să scape de predică. Au dară pe cine imita domnișorii și domnișoarele noastre! E lucru ușor de înțeles că aceasta purtare scandaloasă a ascultătorilor sei î-i cauza multă amărăciune marelui predicator. Această durere și amărăciune e și soartea noastră prea adeseori! —

6. Am schițat după putință predicarea S. Ioan Chr. în Antiochia admirabilă atât prin profunzimea învățăturilor cât și prin amplitudinea sau estenziunea sa. Pe lângă discuțiile teologice și învățăturile dogmatice simple și ușor de înțeles, se estinde la toate momentele vieții creștinești, dând întru toate sfatul și îndrumarea de lipsă la îndreptarea și curățenia vieții.

Și din cele espuse până aci se vede limpede, cât de tare se aseamănă viața creștinilor cărora le vorbea S. I. Chr. cu aceea a creștinilor din zilele noastre sau mai bine zicând cât de puțin s'a schimbat ticăloșia oamenilor în răstimp de 1500 de ani! De acea am zis că dela nici un Părinte al Bisericii nu putem lua pildă așa bună întru predicarea cuvântului evanghelic.

S'ar părea ce e drept că văzând miseria și stricăciunea poporului nostru ar trebui să desperăm de a-l mai îndrepta noi nemernicii, cari stăm atât de departe de virtuțile și de neîntrecutul talent oratoric al Marelui Chrisostom. Dar desperarea nu e permis să aibă loc în inimile noastre de creștini și de preoți. Să ne facem datorința cu zel meobosit, să predicăm cu tărie, fie care după talentul ce-i s'a dat, cuvântul lui Dumnezeu, și El ne va răsplăti și binecuvânta osteneala noastră, iar noi vom avea mângăierea, că ne-am făcut datorința față de iubitul nostru popor, dintru care am fost aleși și în fruntea căruia am fost puși, ca să-l povățuim pe calea adevărului și a mântuirii.

Dr. Iacob Radu

Vicar for.

Isus pe apă.

Isus durmia. — Pe valuri urla o vijelie
 Şi apostolii, văzându-l durmind, nepăsător,
 Priviau cu' nfiurare, când cerul în mânia,
 Când apa sbuciumată ca sufletele lor.

Lopeţile scăpară din mânilor obosite —
 Şi barca fără cârmă pe valuri lunecând
 Pe chipurile pale, de groază chinuite,
 Cădea lumina stinsă a ultimului gând.

Isus durmia. Şi spaima, cât apa de adâncă
 Îi prefăcuse' nbieta năluci de ţinţirim
 Şi îndârjiţi pe somnu-i ce nu sburase încă,
 Apostolii strigară: »Stăpâne, o să perim!«

Dar el deschise ochii. Privirea de lumină
 Asupra-le o clipă seninu-şi revărsă,
 Şi 'n dulcea ei blândeţe pe valuri când se 'nclină,
 Ce pace peste inimi şi ape să lăsă!

Şi noi munciţi de groaza atâtor ne 'nţelesuri,
 Ne rătăcim pe marea gândirilor adânci,
 Luptăm cu vijelia eternelor eresuri —
 Bărce searbăde isbite de valuri şi de stânci.

Aci orbiţi de un fulger, aci prin întunec,
 Ne sbatem spre o ţintă ce' n vis o 'ntrezărim,
 Ani lungi ne minte umbra amorului chimeric
 Şi' n veci ne chinueşte durerea că murim.

E calm doar înţeleptul. Doar el din norul ceţii
 Privirea luminoasă pe valuri o aşterne,
 Ştiind că peste oameni, pe gând, pe clipa vieţii,
 Se lasă pacea largă a legilor eterne.

Urme istorice din 1758—1670.

(urmare.)

15/1 Nr. 100 Litterae Episcopi Fogarasiensis responsoriae ad Commissionem Gubernialem eigue advolutum Reg. mandatum, de intermissa mortis Rdi Patris Michaeliz Salbeck notificatione Suae Majestati submitteadae ac resolutio ad suum latus in defuncti locum R. P. Emerico Pallovis.

Nr. 101. Litterae ejusdem, in negatio Schismatici et turbulentii Popae luon Etsellöiensis.

Nr. 104. Relatio Magistratus Bistriciensis de difficultatibus administrationis Tritici in defalcationem antiquarum restantiarum per Incl. Thesaurariatum acceptati ac renitentia Valachorum Districtus ejusdem in praestatione Tyronum in parte Nationis Saxonicae oblatorum in praefatam quoque sedem in proportione repartitorum de dto 5/1 1759. —

18/1 Nr. 130 Memoriale Ladislai Tisza de Inguilino suo Boldogfanvensi Dumitru Olár vocato per Dullonum sedis, ut nominant, ad militiam rapto, et per Comitissam Theresiam Nemes eliberato ac in suum jobagionem adoptato.

Nr. 133. Relatio Districtus fogarasiensis, vice officialium de renovatione Procesuum Popae Alexandro Possessionis Also-Szombatfalva Parochi graeci ritus uniti cum accluso ejusdem Popae Processuum Extracto.

19/1 sr. 144 Memoriale uniti Popa Todor de restitutione duorum bobum per Samuelem Luczai sibi ademptorum cum acclusi D. Luczai ad gubernialem Commissionem responsione.

23/1 Nr. 176 Relatio Sedis Háromszék de expedito in Moldaviam, qui contagiones et Tartarorum tumultus realitatem verius indagasset et referret exploratore Nicolao Csoma sedis Orbai notarius 20 aureis ad id conducto.

26/1 Nr. 184 Informatio Rdi Episcopi Fogarasiensis Pauli Aron in negatio Parochi Schismatici seductoris Popa luon cum adnexis huic Informationi aliis instrumentis.

Nr. 186 Expurgatio Iosephi Sz. Gáli in Controversia Schismatum vizaknaiensium.

Nr. 191 Memoriale Parochi valachi uniti Possessionis felsö-Gezési Popa Stan dicti ratione praestitae cujusdam Cautionis.

Nr. 195 Relatio Iosephi Puj Districtus Hatzeg super Inditium, quod nulla sit pestis in Galacz, Demsus et Totesd.

29/1 Nr. 206 Memoriale Comitissae Emerici Teleki de liberatione sui lobbagionis Sztantsu vocati e Possessione Kertsesora in Moldaviam profugientis et inde vicissim redeuntis, et nunc hic Cibinii apud senatoriam Domum detenti.

39/1 Nr. 218 Memoriale Iulianae Dobra duos Inquilinos suos

circa propriam Curiam habitantes per vice officiales Comitatus Albae inferioris, ad extraordinaria Servitia supportanda cogi exponentis.

1/II Nr. 2 Individualis Tabella Contributionalis Possessionis Felek.

Nr. 9 Memoriale Comunitatis Sebeshely intuitu tumultuationis ibidem Poparum Schismaticorum.

Nr. 10 Relatio Reverendi Episcopi Fogarasiensis circa tumultum Schismaticorum in opido Vizakna.

Nr 20 Representatio Comitatus Nicolai Bethlen, circa petitionem Incolarum Possessionis Porumbak Schismaticorum de libero Intex eos Schismatis exercitio.

Nr. 28 Memoriale 23 possessionum Districtus Bistriciensis accusantium Plajasonum Inspectorem Danielem Klein; quod vias alpestres patefecisset.

Nr. 29 earundem 23 Possessionum, Districtus Bistriciensis Magistratus Iurisdictioni subjectorum Memoriale, aut querella contra Magistratum Bistricensem cum adnexis Litteris Recommendatoribus Michaelis Iood, Comitatus Maramarosiensis Vice Comitatus.

Nr. 38 Reinsinuatum Excellentissimi Domini Commendantis Generalis in negotio Comitatus Székely ratione Bonorum in Valachia praetensorum.

3/II Nr. 42 Memoriale valachorum Districtus Bistriciensis Possessionis Major Stirbu nominatorum de foeneto eorundem per quemdam Gerasim Moise ocupato.

5/II Nr. 59. Memoriale Cantoris Ecclesiae Valachorum graeci Ritus unitorum Iuon Angyel dicti de persecutione et variis injuriis Dñm Stephanum Danczkai sibi illatis.

8/II Nr. 98 Relatio Magistratus Bistriciensis, de expeditis in Moldaviam Exploratoribus et promissa eisdem 40 florenorum remuneratione.

14/II Nr. 139 Replica Vice-officialium Comitatus Doboca ad Commissionem gubernialem penes sinistram Contumaciae Directoris Informationem, de puniendis Plajasonibus, cum Moldaviensibus communicationem subeuntibus cum acclusis facti Speciebus.

Nr. 144 Relatio Comitatus Szolnok mediocris de negatio Ecclesiae Graeci Ritus unitae Ör-Hatvaniensis ratione non acceptationis Popae ejusdem vi impositi, homine vitae dissolutae.

15/II Nr. 170 Memoriale Many Kurta ex Szászéhusz valachorum Sedis Ujegyhas, de restituendis Pecoribus propter equam furto ablatam et apud ipsum inventam detentis.

19/II Nr. 193 Relatio Reverendi Episcopi Fogarasiensis de Disturbio nuper Vizaknae inter unitos et Schismaticos Valachos interventio.

Nr. 194 Relatio Exculpatoria ejusdem Episcopi intuitu querellarum, per duos Popas ex Szád contra se Suae Majestati submissarum.

20/II Nr. 207 Questio Magistratus Alb. Carolinensis de modalitate prosecutionis Ilie Cziganul dicti valachi et Mariae Ionati cujusdam Andrae et Rossul uxoris, cum priori illegitime cohabitantium.

(Va urma.)

† D. Olănescu-Ascanio.

Șipotul la „omul mort“.

Oamenii așa-i zic, și eu de mic așa l'am pomenit... Un șipot învechit. În dosul pădurii, pe un dâmb micuț, bulbucat sub streșina de fagi i-și dapănă zilele amărâte, luptându-se cu vitrejia sorții. De mult nime nu i-a mai schimbat scândurile de stejar putrede, mucegăite de asprimea vremii... Apa isvorește, îmbulzându-se pe-o țeve de răchită, putredă și ea ca și scândura în care e înțepenită. De o parte, un drum neumblat de pădure, crescut cu earbă și presărat cu urme de mistreți, i-și sue mersu, perzându-se în beznă întunerecului de codru.

Odată — și-i cam mult de-atunci — drumu era mai umblat. Pe-aici era cărarea mai scurtă ce ducea în orașu din apropiere. În zi de mărturie, dar mai ales în ziua târgului de țară, când soarele-și

da în amurg şi umbrele înserării să lăsaşu ca un vâl peste dealuri, poteca din pădurea dumbrăvii era plină de viaţă... Codru întreg răsună vrăjit de ciripitul guraliv al fetelor, schimbate ca de sărbătoare, ce păreau egale, cu veselia tinereţii în faţă şi focul dragostii în inimi. Flăcăi şi fete înfloreau poteca, ce li-să părea atât de scurtă, şi vorbe de dragoste, rostite pe jumătate, să desprindeau de pe buzăle tinereţului vesel, ear frunzele codrului să plecau mirate, curioase par'că, să prindă şi ele o vorbă, şoptită pe 'nsetu, şi 'n susurul de noapte codru întreg ştiea povestea, dar n'o spunea la nime...

...Câte-a mai auzit şi pădurea dumbrăvii...! Atunci era veselă şi ea şi plină de viaţă, acum e mohorâtă, mănioasă ca un moşneag ursuz pe care l-a uitat vremea, şi te 'nfioară când sui cărarea, pe care deabea câte un român mai în vârtute, mai tare de înger, de-o mai încearcă...

La şipot toţi se opreau, ca la crijmă. Câţi obrăjori tineri, îmbujoraţi de dragoste, şi-a mai stropit şipotul şăgalnic de-atunci, era tinăr şi el şi-i plăcea şă stea de vorbă, glumind cu fetele şirote ce-i gustau apa. Bărbaţii, mai tomnatici şi femeii trecute de vârstă, poposeau obosiţi de greul suişului, stămpărându-şi arsura ce le dogorea pieptu, în mirosul rachiului, gustat în vre-un han din capul oraşului.

Azi...? Şipotu încă-i părăsit cu totul, doar câte-un muncitor trudit ce-şi munceşte ţărâna uscată pe aproape, de mai dă în sală, cu fidileşu în coada sapii, să-şi aline setea din apa şipotului. Îl umple în grabă şi pleacă abătut înapoi...

O poveste adevărată, tristă, să leagă de numele şipotului dela omu mort...

Era în ajunul secerişului. O zi senină dela începutu lui cuptor, ici colo câte-un petec de nor subţire, de mai înpeştriţa seninul curat al ceriului albastru de vară, alergând ruşinos să să ascundă după geana codrului verde. Soarele de foc i-şi juca nemilos căldura prin văzduhul cu miros de fân uscat pe poloage. O năduşală fierbinte, de seca şi cântăreţilor din crânguri viersul pe cioc. Pe dealurile din faţa şipotului, holdele de aur dau în copt. Paele uscate, nepălite de negura dimineţii, pârăe în frângerea spicelor pline, ce să pleacă sub povara greoaie a grăunţelor roşii ca jaru. Cucuruzele de pe şes, învrăstăte ici colea cu câte-un fir de cânepă de-un verde mai închis, i-şi mişcă frunzele late sucite de secetă, în foşnetul zgomotos al boarei line, plăcute, ce le mai adie. În întreagă întinderea câmpiilor o armonie sfântă de îmbelşugare...

...Linişte pretutindenea... Câte-o turturică spărioasă, de să mai

ridica iute din holde, spintecând ca o săgeată aerul, lăsându-se în umbra pădurii, la cuibul simplu de gătege uscate, unde o aşteptau puişorii, să le ducă ameaza. Uu pitpalac răguşit de cântec l-şi strânge puii răslăţiţi pînă la grâne. Orchestra ierburilor pe-alocurea încă necosite s'aude tot mai încet, pierzându-se într'un piano din care deabia mai poţi desluşi isonul grierilor, traşi mai afund în găurile arse de soare.

...Era în crucea amiezii...

Pe pătca dumberăvii, doi oameni din sat coborau, încet, cu străjiile în bătă. Era Gheorghe Colibarilor, om văratic şi deschis de suflet, cu Nicolae, ştirbului, gospodar harnic, iar sărac; copiii lui trăesc şi azi şi lucră cu palma în brazda altuia poate pentru păcatele tată-so. Să întorceau dela oraş... Au plecat de noapte, singuratici, ne ştiind unul de altul. Când au ajuns în oraş să făcea ziuă binişor; în grabă şi-a isprăvit fie care năcazul, ce i-a silit să-şi peardă o zi scumpă de vară, şi au luat drumu înapoi cătră casă. Pe drum, în dreptul crijei lui Ianoş săcuiul, din capul oraşului, s'au întâlnit. Au cinnstit câte-un păhar de rachiu, bucuroşi de întâlnire, că ori cum e mai bine când ai un tovarăş de drum; tu o vorbă, el alta şi vremea trece, ca un vis frumos din tinereţe şi cu ea şi paşu ţi-se iuţeşte pe nesămţite...

Drumul de țară ce ducea pân' la pădure, se furişa pân la un loc printre lanurile de cucuruz, apoi să pierdea pe întinderea ogoarălor uscate, pe cari păşteau o turmă de oi botite de căldură, pînă în marginea tufişelor din dunga pădurii bătrâne.

Un colb subţire, cernut prin săta de mătăsă a vântului, plutea ușor în aer, aşezându-se pe frunzele de cucuruz ofilite şi pe buruenile de pe rozoare arse, împânzându-le într'o ceaţă sură.

Ajunşi în vârful dealului, cărarea cobora în jos, pe sub umbra groasă, răcoritoare a fagilor, ce-şi împreunau vârfurile într'o sărutare frăţească. Departe în mijlocul zăvoaelor grase, o lucire ca de oţal strălucea în aurul soarelui de ameazi; era Târnavă cu apa-i vecinic tulbure, ce-şi joacă mendrele după cum îi place, izbindu-se'n matca prundoasă, plină de cotituri năsiptoase, ce lucesc în soare, ca un câmp alb de zăpadă. Pe dealurile din faţă, holdele galbene, să pleacă în valuri, par'-că fug în adierea lină, molăe a zefirului dulce nespuse de plăcut pentru trudiţii muncitori ai pământului fraged.

Cei doi mergeau povestindu-şi fragmente dureroase din năcazurile pline de grigi, din lipsurile sărăcicioase ale vieţii casnice. Pe frunţile lor, pârлите de soare, curgeau sudori grele, oprindu-se'n boabe pe spăncenele albite de colbul înăduşitor. Vorbele lor picau îndesate răsunând în pustiul singurătăţii. Urmau răstimpuri de tăcere; când nu să mai auzea decât găfăitul uscat de năduşală. Din când în când

să opreau, ștergându-și cu măneca cămeșii, sudorile de pe frunte, și ear porneau vorbe, ce să auzeau departe în răstoaca pădurii, ca un echou de tristeță, de amărăre, ieșit din pieptul răbdurii, tare a celor. pe cari i-a ajuns cuțitul la os. —

Au ajuns la șipot... Apa limpede, ca lacrima, țasnea ca un sloiu de gheață, gâlgând ademenitor în gura de răchită a țevii... S'au așezat pe covorul de mătăasă verde, și stâmpărându-și setea cu apa cristalină, și-au desprins străițile învrastate de lână, înfășurate în capul bătelor și păsturile albe, curate și-au întins fiecare merindea alinătoare de foame. Au mâncat, care ce li-au pus nevestele harnice de acasă; au împăturat ce le-a mai rămas, golind câteva sfărmituri pe țelină, să aibă ce aduna și furnicile, soațele nedespărțite ale plugariului trudit... Nicolae a băgat de samă, că soțul său are în colțul păsturii un nod tainic, pe care îl ascunde cu grige. Și-atunci în sufletul lui amărât de năcazuri, a fulgerat fără veste o rază plăcută, o rază de speranță, izvorită din vârtoarea indoelnică a luptei. S'a trudit să-și limpezească crerii, dar înzădar. Par'că o voace ascunsă-i șoptea în suflet: să încerce, să nu să lase! Și cu cât să trudea mai mult, cu atât gândurile negre ca iadu, pornite din păcatul desperării, îi învăluiau mintea...

S'au așezat la umbra din dosul șipotului și pe podul palmilor înăsprite de muncă și-au răzimat capetele să odihnească puțin. Pe Gheorghe îndată l'a cercat somnul, ... a ațipit... Atât a așteptat Nicolae... s'a ridicat încet în capul oasălor, să nu-l simtă... Ochii orbiți de patimă, îi scăpărau ca la o feară, inima-i bătea în coșul pieptului de să-l spargă, ear carnea-i tremura pe oase de credea că să desprinde în fășii... A tras cuțitu din șerpariu și stătu câteva minute la indoială ...Un vânt ușor mișca frunzăle arborilor, într'o legănare lină. Un roiu de muscuțe să rotea pe deasupra celui adormit... Voi să lovească, dar deodată a tresărit; în tufe par'că sta ascuns un om ce să mișcă A privit cu groază. Era o deschizătură de lumină într'o rariște de fagi. A luat curaj... O lovitură greoaie de cuțit în pieptul tovarășului de drum, și sângele cald, roșu, din rana deschisă, începu să zvâcnească, scurgându-se în pământul rece, din care să ridicau aburi fumurii de-un miros înădușit de sânge. Ucigașul mai învarti odată prăselele cuțitului, și-un horcăit răgușit, un vaet prelung c'o zvârcolitură trudită de suflet ce trece, i-și repeta refrenul jalnic, desperat, ieșit din suspinul durerii...

În ierburi cântecul țărâit al cosașilor, s'auzea tot mai tare, ca un cântec de jale. Doi corbi cobitori, în croncănitul lor pustiu, trec

peste dealuri, vestind păcatul săvârșit. Prin codru începu a sufla un vânt mai aspru, ducând cu sine tânguirea chinurilor suferite...

Uciğașul a ascultat cu groază... Și-a mai făcut odată ochii roată, în jur... a apucat straița celui mort și c'o lăcomie pe care încă până atunci n'a sâmtit-o, a prins a desnoda nodul păsturii, înfășurat cu'n fir subțire, să nu să deslege... O ridiche mustoasă, roșietică, de târg i-și făcu vânt rostogolindu-se surd, pe costișul pağiștei verde... Nicolae a rămas ca trăsmit. Capul, în bătăile dese ale tâmpelilor, îi ardea ca'ntr-o vâpae de foc, ear buzăle în neștire îi bălbăiau cuvinte neînțelese, pornite din păcatul remușcării... Tremurând ca de boală, s'a așezat năucit jos și îngropându-și capu în palme începu să plângă; și-a tot plâns.....

La șipot de-atunci, nu mai e lucru curat. Ori ce s'ar spune, atâta-i drept: că în scorbura scândurilor putrede, să sălășluiesc duhuri necurate. Noaptea, când e vremea măestrelor, de departe de ascuți, vei auzi cum de pe măgura pădurii, să lasă în jos un fâlfăit de aripi, îngânat de glasuri ascuțite ca de fete, și'n fiorul de noapte, un viers duios de fluer, suflat cu foc, pornește pe bătătura din dosul șipotului hora măiastră... Oamenii îl ocoles, și-un nor negru li-să lasă pe inimă, decâteori sunt siliți să treacă peacolo...

Pustiu și plângător i-și curge șipotul blăstămat, apa, ce răsare din scândura putredă. Murmurul jalnic să strecoară departe prin fânațele îngrădite cu cucuruz, par'că ar jeli sărăcia, durerea și lacrimile vărsate în urmă...

Ioan Plopu.

Revistă Bisericească.

Festivitățile Crisostom în Roma și României. — Autonomia bisericei rom. unite.

Viena, Februarie 1908.

În timpul din urmă toate foile românești au adus știri diferite despre festivitățile aranjate în Roma întru pomenirea sf. Crisostom și despre participarea bisericei noastre unite la serbările acelea. Pentru a da cetitorilor acestei reviste o informație esactă, ținem să publicăm următoarele.

Comisia esmisă de Sfinția Sa Papa pentru pregătirea serbărilor Crisostom în Roma încă asta toamnă a poftit — împreună cu celalalte biserici orientale, — și biserica noastră unită la participare. Conferința episcopatului nostru la timpul seu a hotărît așa, că fiindcă Escelența Sa

Mitropolitul din considerații sanitare și din pricina vremii de iarnă nu poate călători la Roma, iar Esc. Sa episcopul Szabó așisderea, — să se prezinte la numitele serbări Ilustritățile Lor episcopul Radu dela Oradea și episcopul Hossu dela Lugos. Așa era să se întâmple, de nu venea la mijloc împrejurarea, că Il. Sa episcopul Radu fiind esmis în comisia de 5 a episcopatului catolic pentru regularea congruei, iar afacerea aceasta fiind de mare importanță pentru noi, a trebuit să fie pe 12. Ian. în Pesta. Deci a călătorit la Roma, ca reprezentant al bisericii noastre, singur Ilustritatea Sa Dr. Vasile Hossu, episcopul Lugosului.

Ajungând la Roma, Il. Sa aude, că serbările principale s'au amânat pe 12. Febr. n. La început a cugetat, că va putea rămânea până la terminul acesta, dar planul nu s'a putut realiza. Deci Il. Sa în 26 Ianuarie a celebrat o slujbă frumoasă în biserica Rutenilor din Roma, unde se află mormântul marelui nostru episcop Ioan Inocențiu Klain, pentru odihnirea sufletului lui. În 27. Ian., ziua sf. Crisostom după călindarul nou, a celebrat în bazilica sf. Petru, în capela unde zac osemintele marelui patriarh al Răsăritului, Card. Rampolla liturgie solemnă, cu mare pompă și asistență. După liturgie, reprezentanții de față ai bisericilor orientale, au mulțămît Cardinalului pentru pompa deosebită, între aceștia Il. Sa Hossu i-a mulțămît în numele bisericii române. În 27 Februarie a celebrat în aceeași capelă, la mormântul sf. Crisostom, Il. Sa Hossu mare slujbă românească, cântând cei 7 clerici români dela Propagandă și asistând o mulțime de public ales, în care era și avocatul român din Lugos, Dr. Izidor Pop. Bine să ne însemnăm, că *slujba românească* aceasta a fost *unica slujba orientală, ce sa ținut cu prilejul acesta la mormântul sf. Crisostom* (grecii au cerut, dar n'au căpătat voie să slujească în biserica sf. Petru, deoarece ei au biserică proprie în Roma)! O dovadă și aceasta despre vaza bisericii noastre unite și cinstea, ce se dă românilor în Roma!

Ilustritatea Sa Hossu, precum s'a scris deja în »Răvaşul« a fost primit și de Preafericitul Părinte în audiență, care a ținut la o oară și în caré Sfinția Sa Papa s'a interesat deosebit de biserica noastră, de soarta clerului și poporului român unit.

După toate acestea Il. Sa a plecat din Roma, lăsând cele mai bune suveniri și impresii din partea bisericii, a cărui reprezentant a, fost. Iar noi se cuvine să aducem cele mai ferbinți mulțemite Ilustrității Sale pentru osteneala și zelul părințesc, cu care a adus cinste neasemenată bisericii românești din prilejul acesta.

Un mirean român unit scria mai dăumăzi în „Gazeta Transilvaniei“ (nr. din 17. I. 1908.) un articol sub titlul „*ce va fi cu noi?*“ Ansă la anumite

Îngrijiri li da starea pretinsă desperată, în care s'ar afla biserica română unită azi, de care nime numai are grije, credincioșii sunt eschiși din amestecul în trebile ei, arhieriei par-că stau cu mâinile în sân: nici o activitate armonioasă, nici o luptă pentru drepturile ei nu se observă... Tenorul articolului era: să ne trezim noi, mireni, să vedem de a câștiga ce-i mai de lipsă azi bisericii noastre: autonomie, autonomie... Altcum perim.

La aceasta ne permitem a observa următoarele:

Ne pare foarte bine, ne umple de bucurie a vedea, că mireni nostri se interesează de biserica lor, că le zace la inimă soarta aceleia. Acesta e cel mai bun semn, că *nu stăm așa rău*, cum s'ar gândi omul. Numai despre o cauză, de care nu se mai interesează nime, se poate zice, că stă rău, rău de tot. Mai departe trebuie să mărturisim, că nici în alte privințe nu ar fi stările așa neindestulitoare, cum crede autorul articolului de mai sus. În general trebuie să știm, că arhieriei noștri nu și-au uitat încă de chemarea lor, că numai ei știu, cât muncesc pentru binele bisericii noastre. Ei sunt, pe cari Duhul sfânt i-a pus să fie chivernisitorii bisericii lui D-zeu, ei veghează asupra nații, care o conduc, asupra turmei, ce o păstoresc. În general luat, în ei să avem toată încrederea, ei de acolo de sus mai departe văd, ei au un orizont mai larg. Și să știm, că ei, când ar vedea din depărtare ridicându-se valuri, venind furtuna, atuncea ei vor fi aceia, cari *ni-or da signalul* de muncă, de luptă, de mântuire. Aceasta să ne mulcomească sufletele îngrijorate. În special de oarecare *mișcare concretă* în sinul bisericii unite azi încă nu vedem nici o lipsă; poate să vină vremea, poate cât de curând, când, va trebui să ne punem toți în luptă: dar până atunci să fim pe pace și să ne vedem de lucru, fiecare după puterile sale.

Aceasta convingere cred, că va fi aprobată de toți cei cu sânge rece și cu intențiuni curate.

B.

Ninge.

A pornit să vină
Fulguire lină;
Văl urzit din slavă
Cade legănat.

Povestesc în taină
Fulgii 'n alba haină,
Îngropând o lume,
Ce s'a frământat.

Ostenit, pământul
A 'nbrăcat vestmântul,
Ca 'n botez de ape
Să se 'ntrame iar.

Gânduri cad și 'n pripă
Alte se 'nfiripă
Vechi nădejdi se 'ngroapă
Ș'altele răsar.

Dafin.

Sărbările Chrisostom în Roma.

— *Sau unirea Răsăritului și Apusului la mormântul S. Chrisostom în Roma.* —

— Raport special pentru »Răvaşul« —

Roma 12 și 13 Februarie.

S'au strecurat o mie și cinci sute de ani, de când plâns de lumea întreagă își închidea ochii Uriaşul între Sfinți și Doctori ai Bisericii: s. Ioan Gură-de-aur. Minte cumpătată, pătrundere adâncă și bine cumpănită, inimă plină de cele mai mari virtuți, Gură-de-aur se stingea ca o lumină galbenă de ceară înaintea unei icoane a Preacuratei Fecioare. Viața-i sbuciumată, însă între dureri îndestulită, sufletul seu mare și simțitor, acum cincisprezece veacuri dădeau rămas bun pământului, care pentru El nu a fost de cât o vale amară de lacrimi. Activitatea literară a s. Chrisostom e imensă, așa că dintre înșiși sfinții Părinți nu-i poate sta alături decât marele Augustin. Ea s'a dezvoltat mai ales în oratorie. Predicile, omiliile sale erau așa de puternice, așa de pline de viață, încât pe dreptul i-au câștigat numele de Gură-de-aur. Era un om drept și ca nepăsător de deșertele gloriei ale lumii acesteia și neînfricat de puterea celor mari; când era lipsă de energie, El știa să o dovedească sbiciuind de pe catedră vițiile și greșelele celor dela curte. Acestia însă au cercat în ori ce chip să se scape de moleștul predicator de morală și l'au trimis în exil. Viața trăită aici e un adevărat martiriu. El însă între durerile sale nu se gândea la sine ci se cugeta cum se mângăie pe frații rămași acasă. O rază de speranță îi rămânea: *Roma*. Și într'adevăr Papa Inocențiu l'a judecat nevinovat și urmașul seu ridicat arhiepiscop n'a fost recunoscut de cătră Roma ca și atare.

Intr'aceea întreagă Antiochia peregrina spre locul de exil al lui Gură-de-aur, căci voiau ca să-i asculte dulcea-i vorbă, dulcele-i glas, care ca melodia aprinsă a unei trîmbițe de foc pătrundea prin adâncul inimei lor și le umplea sufletul de dragostea, nestinsă față de Restignitul Mântuitor și mai ales față de Isus în sfânta Eucharistie, pentru carele inima Predicatorului era așa

de plină de dragoste, așa de înflăcărată de iubire, încât i-au dat numele între Părinți de Părinte al Eucharistiei. Lucrul acesta nu plăcea celor dela curtea domnească din Bizanțiu și au strămutat locul de exil al Îndureratului Arhiepiscop alungat din mijlocul oițelor sale. Conducându-l înăsa de soldați înainte de-a ajunge la locul destinat marele sfânt încărcat de dureri și de neajunsuri, mângăiat înăsa că Roma era cu El, se stinge ca și-o rază luminoasă percutată în negurile nopții. Așa a perit floarea cea mai aleasă între florile Răsăritului, columna de lumină și căldură curată, care-și respira razele-i binefăcătoare preste întreaga Biserică, steaua oratoriei creștinești, marele sfânt Ioan Gură-de-aur.

Moaștele-i sfinte azi așteaptă glorioasa înviere în Biserică sfântului Petru în Roma, nu departe de ceia a s. Petru, a s. Gregoriu cel Mare Dialogul și a s. Gregorie Nazianzenul, față în față cu altariul unde se conservează pururea s. Eucharistie pentru care Chrisostom era așa de înflăcărat de iubire.

— Azi când se împlinesc o mie și cinci sute de ani de când glasul lui Gură-de-aur nu se mai aude predicând cuvântul Domnului, Roma vine să-i împletească o cunună scumpă de sfinte aduceri aminte. Serbările, cu cari în zilele acestea Ea a cinstit amintirea marelui Sfânt, vor rămânea pentru totdeauna neșterse din sufletele celor cari au avut fericirea de-a le vedea. O sfântă rugăciune, o rugăciune ferbinte, nu departe de locul unde repau-sează marele sfânt să-i ceară binecuvântarea lui sfântă preste *îndureratul nostru neam, carele atâta îl cinstește, și să facă să fim toți de-o inimă și de-un gând pe calea ce duce spre viața predicată de El cu vorbe de foc.*

Serbările cari au avut loc în Roma în zilele acestea au decurs în modul următoriu.

În Vatican.

La *poarta de Bronz*, în uniformă de gală, garda elvețiană sub falnicul falfăit a flamurei sale naționale regulează intrarea mulțimei, ce aleargă să sărbătorească împreună cu Urmașul sfântului Petru făclia răspânditoare de lumină și căldură, aprinsă în visătoarele țări ale Orientului, ale cărei raze înăsa au străbătut și în depărtatele ținuturi ale Apusului, ce se silește acum să-i plătească tributul recunoștinței.

Pe Scările Regești și pe cele ce conduc în curtea s.-lui *Damas* invitații își îndreaptă pașii spre așa numită *Aula delle Beatificazioni*, unde se va slugi în mod strălucit s. Liturgie în grecește, și spre salele »*Ducale*« și »*Regia*« spre a fi de față la trecerea cortegiului papal și a procesiunii clerului oriental ce a luat parte activă la Serviciul divin. În curtea s. *Damas* în apropierea fiecărui loc de gardă a jandarmeriei-pontifice și a gardei de onoare *Palatina* tremură încet, bătută de vântul lin al dimineții recoroasă, flamura papală. Jandarmăria și garda »*Palatină*« și ele în uniforma de gală.

Garda *Palatina*, la comanda cav. Di Pedro se înșiră în salele *Ducale* și *Regia* și de-alungul *Aulei delle Beatificazioni*, iar jandarmăria are de grige de ordinea publică în deosebitele săli prin cari au se treacă mai sus amintitele cortegiuri.

Aula delle Beatificazioni.

Măreața *Aula delle Beatificazioni* zace de-asupra peristilului Basilicei Vaticane. Uriășele sale ferești privesc în spre mândra piață a s. Petru, acoperite azi și aproape ascunse după văluri mari albe, cari atârnă de arcurile de-asupra și se coboară până la pământ împrăștie în spațioasa sală o lumină blândă, ce scaldă în valurile sale mulțimea care se adună imbulzindu-se printre băncile acoperite cu văluri de culoare verde. Păreții salei sunt căptușiți de draperii de mătasă și de frânghii de aur, în semn de sărbătoare. Mulțimea invitaților așteaptă plină de pietate începutul sfintei Liturgii. Întreagă lumea ia parte la Sărbătoarea aceasta așa de sfântă și așa de mișcătoare: Italiani, Franzezi, Englezi, Americani, Români, Nemți, Spanioli, Unguri, Boemi, Ruși, Arabi, Greci, Bulgari, cu un cuvânt tot pământul și-a trimis reprezentanții săi să sărbătorească într'un mod strălucit pe marele Doctor al Bisericii universale pe s. Ioan Gură-de-aur. Azi îți puteai simți sufletul încărcat de curatele simțeminte și gânduri ce se nasc de sine la priveliștea cu adevărat măreață ce ți-o prezintă adevărata Biserică a Domnului N. I. Hristos, răspândită pe țărături Apusului și a Răsăritului, la Miazăzi și la Miazănoapte. *Unirea de inimi* și *unirea de cugete* este aici așa de clară, așa de luminoasă. Armonia caldă și dulce a copiilor aceleiași mame e așa de pătrunzătoare, așa de sfântă, încât Răsăritul și Apusul, mișcați, dânduși mâna frățescă de pace, se simte fiecare fericit sub privirea de foc a Romei.

În fundul salei e reprezentată scoborirea Spiritului Sfânt peste s. Apostoli. De-a stânga tronul papal, acoperit de țesături de argint, se înalță sub un *Baldachin* ce poartă stema Pontificelui Roman, și având la stânga sa locurile pentru Patriarhii, Archiepiscopii și Episcopii ce ar

fi de faţă. Jos la dreapta sunt băncile acoperite cu mătăsuri purpurii ale Cardinalilor şi înapoia lor sunt băncile pentru anumiţi prelaţi şi pentru episcopii, cari nu stăteau lângă tronul Papei. Ceilalţi prelaţi rămân în picioare înapoia băncilor acestora.

Altariul a fost construit anume amăsurat ritului grecesc, numai cât iconostasul a fost înlocuit cu două icoane: una a Preacuratei Fecioare Maria şi cealaltă de-a dreapta a Mântuitorului, ne aflându-se de bine să fie schimbată cu totul forma îndatinată a capelei. De-a dreapta, jos, încunjurată de lumini aprinse e icoana s. Ioan Gură-de-aur zugrăvită în stil bizantin. Sus de-a lătura cu Sfântul Părinte se află tribunele pentru Marelă Măestru şi pentru Cavalerii Marelui Magistru al Ordului de Malta, pentru întreg Corpul Diplomatic şi faţă în faţă pentru Fratele şi Surorile sfinţiei Sale, pentru Patriştiatul şi Nobilimea romană. La sus numitele tribune stau gata de serviciu în caz de lipsă Camerieri secreţi şi cei de Onoare şi așa numiții *di Spada e Cappa ed i Bussolanti*. Urmează locul destinat pentru mulțimea credincioşilor. În atriul *Aulei* e de faţă peregrinajul clerului din Piemont sosit în Roma în zilele acestea, având de preşedinte pe Emin. Sa Cardinalul *Richelmy*, arhiepiscop în Turin. Sala aceasta e păzită de jandarmăria pontificie. Toți aşteaptă cu nerăbdare sosirea Papei şi a clerului grecesc.

Pregătirea la sfânta Liturgie.

Cam pe la oarele 9 toți ecclesiastici de ritul grecesc s'au întrunit în Vatican în sălile *Pinturicchio* aproape de sălile *Borgia*. Aici ministranții inferiori între cari şi cinci Români dintre cari patru lectori, iar al cincilea subdiacon; toți alumni ai Colegiului Urban şi frecventând Universitatea de Propaganda Fide) s'au îmbrăcat cu vestmintele sacre şi așa aşteptau pe Escel. Sa Patriarcul din Antiochia Ciril VIII şi pe episcopii şi preoții cari aveau să servească s. Liturgie. Ajuns aci Patriarcul şi toți ceilalți, în mod procesional merg la Capela Sistină. Aici au fost îmbrăcați Patriarcul şi ceilalți episcopi, până când un cor compus din teologi şi studenți în filozofie cânta *Doamne îndură-te spre noi, şcl.* în greceşte, bine înțele.

După acestea toți, mergând înainte un diacon carele purta s. Cruce, ies din Capela Sistină şi se îndreaptă spre *Aula delle Beatificazioni*, admirați de credincioșii înșirați de-a dreapta şi de-a stânga pentru frumșeța şi bogăția vestmintelor sacre. Ajunși la s. Altar se opresc, de-a dreapta în fața tronului papal. Patriarcul șede în mijloc, la dreapta şi la stânga sa cei șase episcopi, cari aveau să servească împreună s. Liturgie: apoi preoții şi de-o parte şi de alta a sfintei mese unii dintre ministranții inferiori.

Intr'aceea Sfinția Sa Papa se coboară din camerele sale private însoțit de Anticameră Nobilă a Sa, încunjurat de Garda Nobilă, precedat și urmat de Garda elvețiană, intră în sala pentru vesmintele sacre și se îmbracă cu sfințele odăjdii, cu manteaua papală albă și pe cap cu tiara. Aici îl așteaptă E. E. L. L. Cardinalii: Serafin Vannutelli, Agliardi, Vincențiu Vanutelli, Satolli. Cassetta, Rampolla, Goti, Ferata, Cosali del Drago, Cretoni, Sanminiateli, Mathieu, Respighi, Richelmy, Martinelli, Gennari, Covicchioni, Merry del Val, Gaspari, — Papa se așează în lectică și așa trece printre șirele dese ale credincioșilor, cari plini de venerațiune se închină când trece pe lângă ei binecuvântându-i. Așa procedat de cortegiul întatinat, intră în *Aula delle Beat*. În momentul, când a apărut Crucea papală la ușa capelei, Patriarcul și episcopii se ridică și așteaptă pe Sfântul Părinte, carele trece binecuvântând mulțimea adâncită într'o tăcere sărbătorească.

Ajuns înaintea sfântului Altar, Papa în genunchi se roagă puțin apoi binecuvântă pe Episcopi și pe ceilalți, se sue pe tron. Atunci Cardinalii unul după celalalt vin și-i sărută poala dreaptă a vestmântului sacru: *pluvialis*, în semn de supunere. După aceasta doi diaconi de rit grecesc aduc la S. P. cădelnițele să binecuvinte tămâia. Papa binecuvintează zicând în grecește: — *Binecuvântat este Dumnezeuul nostru totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor*. Amin.

Emin. Sa Cardinalul Rampolla del Tindaro, în genunchiat, tămâiază înaintea S. P. Intraceea în s. Altar se face Proscomedie. Iar Diaconii tămâiază s. Masă împodobită de un văl cu stema lui Leo XIII de pie aducere aminte, apoi pe credincioși; până ce patriarcul, Episcopii și Preoții recitează rugăciunile prescise înaintea s. Liturgii.

Sfânta Liturgie.

S. Liturgie să desfășură în toată impunătoarea sa întregime. Papa ia parte activă în multe locuri, servindu-se totdeauna de limba liturgică grecească. În tot decursul sfinte Liturgii cântă în grecește un cor compus din vre-o sută de clerici din Colegiurile: Grecesc (s. Atanasie); Germanicum-Hungaricum, American de Nord, Boem, Rutean și altele. Credincioșii ascultă cu evlavie sfânta Liturgie (Pentru comoditate s'au tipărit anumite programe și s. Liturgie a s. Ioan Chrisostom în traducere italiană și franceză). Sfântul Părinte ascultă plin de dragoste și de mângăere sufletească și la locurile stabilite binecuvântă poporul adunat. Înainte de »Cred într'unul Dumnezeu« Cardinalul Rampolla merge și sărută vălul ce acoperea sfințele daruri, primește îmbrățișarea de pace dela Patriarcul, apoi merge la s. s. Papa și-i dă îmbrățișarea de pace, iar sfântul Părinte o împărțește celor doi cardiali

cari asistau la tron: Em. Sa card. Segna și Em. Sa Card. Cagiano de Azevedo. Intr'aceea în jurul sfintei mese episcopii și preoții schimbă între sine salutul mângăitor de pace. Intreg sacrul Colegiu al Cardinalilor primesc salutul de pace dela un ministrant de rit grecesc.

Urmează simbolul credinței. Credeul După aceea Papa întonează: »Darul D. N. I. Christos și iubirea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți.« și binecuvântă pe popor. Cardinalii se adună în jurul Papei și până când corul cântă din ce în ce tot mai tare gloriosul cântec de învingere: Sfânt, Sfânt, Sfânt e Domnul Sabaot..., Cardinalii și Papa la olaltă în latinește recitează: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth... După aceea Cardinalii se întorc la locurile lor unde se pun în genunchi, cum de-asemenea ingenunchiază și poporul. Papa se coboară de pe tron vine înaintea s. Altar și la un loc pregătit anume ingenunchiază și El. De-odată răsună în mod solemn vocile celebranților: »Luați mâncați, acesta este Trupul meu...« Amin! răspund într'un mod tainic cântăreții »Beți dintru acesta toți acesta este Sângele meu...« Amin! răspunde și mai tainic glasul cântăreților. »Ale Tale dintru ale tale...«

Așa în mod solemn a decurs întreaga s. Liturgie. S. S. Papa la sfârșit dă binecuvântarea solemnă în limba latină și indulgența plemară care e publicată îndată în latinește și grecește.

După aceea ministranții și Preoții și Episcopii cu Patriarcul se reintorc în Capela sixtină unde depun vestmintele și aduc mulțăminta indatinată după s. Liturgie. Curtea pontif. de asemeni se îndreaptă spre Sala Vestmintelor sacre, unde Papa depune sfintele haine și așa se întoarce în chiliile sale private. Așa a decurs Sărbătoarea aceasta mare. Mielul lui Dumnezeu, s'a jertfit încă odată pentru păcatele noastre. Dragostea Sa învăpăiată, Bunătatea-i nemărginită și-a răspândit încă odată razele-i de căldură și lumină peste copii sei adunați din toate colțurile pământului, ca să sfințească sfânta aducere aminte a Uriașului între învățați și doctori ai Bisericei, a Marelui Sfânt Ioan Gură-de-aur.

Cei de față la s. Liturgie.

Afară de S. S. Papa Piu X și afară de Cardinalii amintiți și de curtea nobililor romani erau de față o mulțime de prelați canonici, floarea clerului roman, călugări, călugărițe, o mulțime de inteligență romană, teologi, studenți și alții atâția încât e cu neputință ai înșira.

Dintre Orientali, afară de cei cari locuiesc în Roma erau de față: E. S. Ciril VIII, patriarcul din Antiochia; E. S. Ignațiu D. E. Rahmani patriarcul din Antiochia al Sirilor; Esc. Sa Andreiu Szeptycki, basilitan,

carhiepiscop rutean; II. Sa Ignațiu Homse, episcop greco-cat. din Damasc; II. Sa Meletie Saonaya episc. greco-cat. din Beyrouth; II. Sa Gavril Haggear episc. gr.-cat. din Ptolom. ori S. Ioan d' Acri; II. Sa Iosif Schiró arhiep. gr.-cat. tit. din Neocesarea; II. Sa Paul Schiró episc. gr.-cat. tit. din Benda; II. Sa Lazar Mladenoff, episc. gr.-cat. tit. din Satala; II. Sa Basiliu Iuliu Kandaloft arhiep. sir din Palmira; II. Sa P. Rubian arhiep. armean. Între archimandriți erau de față R.-simul Albate general ai Basilitanilor, Nabah; R.-simul P. Arseniu Pellegrini, abatele călug. basil. din Grottaferrata; I. I. L. L. Kayata, Ladikós, Kaité, acest din urmă delegat al patriarct. din Antiochia, la Paris și alții. Între preoți erau de față R.-simul Nicolae Papas Franco, P. Dawyda rector al col. rutean, P. Gaiser, O. S. B. rectorul col. grecesc și alții o mulțime.

Audiența și Vorbirea S. P. PP. Piu X.

(În Vatican 13 Febr.)

În ziua următoare (Joi 13 febr.) către 11 $\frac{1}{2}$ au fost primiți vre-o 300 de persoane din comitetul pentru Sărbările s. Ioan Chrisostom în audiență la Sfântul Părinte, în marea Sală a Consistoriului. S. P. era îmbrăcat în vestminte albe și a ocupat loc între Emin. Sa Card. Vinc. Vanutelli, președ. de onoare al comit. și între E. S. Patriarcul Ciril VIII., de-a dreapta în șir erau Patriarcul sirilor, arhiepiscopul rutean și toți ceilalți episcopi. Jur înpréjurul salei erau preoți, teologi, studenți în filozofie, vre-o câți-va laici ș. a.

Cardinalul Vannutelli adresează S. S. Papei vre-o câteva cuvinte de omagiu în numele Orientalilor de față. Atunci Sfântul Părinte s'a învrednicit a răspunde cam în modul următor (:cităm aproape din vorbă în vorbă discursul Sfântului Părinte, căci este așa de măreț, atât de cu tact și atât de îndreptățit în toate amănuntele sale. Importanța lui o vor pricepe cetitorii cugetându-se, că cine îl rostește, cum îl rostește și între ce împrejurări:). —

Vă mulțămim din inimă D-V., Domnule Cardinal, și cu D-V. împreună și spect. Comitet pentru multul cât l-au făcut spre a sărbători în mod solemn amintirea de cincisprezece de ori centenară a marelui Părinte și Doctor al Bisericii s. Ioan Chrisostom și cu D-V. de-odată mulțămim și Venerandului Patriarc și tuturor celorlalți Venerabili frați și fii preaiubiți, cari cu atâtea incomodități au venit din depărtatul Răsărit, ca să facă și mai solemnă sărbarea aceasta în capitala lumii catolice. Precum ieri cu cea mai mare dragoste am fost de față la splendida s. Liturgie, care ne transporta în timpurile s. Ioan Gură-de-aur, în Bazilicile din Antiochia și din Constantinopol, așa și astăzi ni se însăninează sufletul de-a Vă vedea aici reușiți pentru a da o nouă

dovadă despre alipirea voastră de Biserica catolică și de Scaunul Apostolic și despre o desvirșită alăturare la învățăturile lui Isus Hristos, pe cari El le păzește. Vre-ar Domnul, ca precum Vă îmbrătoșem pe Voi în dragostea lui Isus Hristos, așa să putem face cu toți ceilalți frați și fii, cari se țin departe de centrul unirei catolice! pentru că Nouă ne este peste măsură dulce însași aducerea aminte a gloriilor și a meritelor neasemănate, cari înalță Orientul. Aici, cu adevărat, este leagănul răscumpărării noastre, aici începutul Creștinismului, de acolo ca și un rău mareț s'a răslătit în Apus îmbelșugarea bunătăților neprețuite, pe cari ni le-a adus Evangelia lui Isus Hristos. — Și nu se va stânga niciodată strălucita aducere aminte a acelor iluștri Orientali, cari inspirați și călăuziți de geniul catolicizmului au fost în stare să ajungă până la cele mai prețuite înălțimi, și prin sfințenia și învățăturile lor să-și înalță înaintea urmașilor mărirea numelui lor. Cari lucruri percurgându-le cu gândul, ne simțim, ca și Antecesorii noștri, însuflețiți de cea mai vie dorință ca să ne silim din toate puterile, ca în întreg Răsăritul să reînfiorească virtutea și mărirea de odinioară și să se distrugă acele false concepte și acele prejudiții, cari au fost cauza fatalei despărțiri.

Și cu adevărat Biserica departe de-a se arăta nedreaptă și parțială față de popoarele răsăritene, nu a încetat niciodată de-ai tracta cu o predilecțiune de mamă. Dacă se cetesc Martirologiul și Bollariul Roman, actele Conciliilor particulare ori generale ținute în Apus, precum în Clermont, în Lion, în Florența, în Trident, ori mai bine, dacă se cetește istoria de cincisprezece veacuri, e imposibil a fi învinuit Papatul de rigoare ori nebagare în seamă față de Orient.

Calendarul nostru dă un loc de onoare tuturor Părinților și Doctorilor sfinți ai Răsăritului, liturgia noastră e plină de înțeleptele lor Omilii; epistolele și Constituțiunile Pontifice ne vădesc o îngrigire constantă pentru sacrele interese ale Bisericilor lor, și cu privire la multe puncte marcante din disciplina bisericească, Apusul s'a îndestulit în a-și apăra propria sa tradițiune, și s'a arătat plin de indulgență față de datinele deosebite ale Bisericilor Orientale. Sfânta Biserică atrasă de un gând de împăcare poate nu a sancționat cu auctoritatea sa supremă întăitarea ce și-a usurpat'o Constantinopolul față de Patriarcatele Apostolice ale Răsăritului? Nu e, în sfârșit Papatul, care a chemat împreună toate neamurile creștine pentru a delătura dumnezeescul anatem, carele zăcea greu pe cetatea ucizătoare-de-Dumnezeu, și pentru a scăpa Ierusalimul de sub jugul necredincioșilor? Că dacă atâtea sfortări au rămas fără de un succes fericit, voi știți în mod omenesc motivul, o Venerabili Frați. Insa nici o mirare, că

Răsăritul n'a voit să dea mâna cu Latinii, pentru liberarea locurilor sfinte, când au refuzat a asculta rugăciunile Bisericii pentru libertatea lor proprie, și fii răsvrățiți au preferit față cu gingășiile mamei lor jugul cel mai amar.

Cu toate acestea Papatul nu a încetat nici odată a plânge soartea nefericită a atâtor fii; și, pentru a nu aminti evenimente depărtate ne este în deajuns Enciclica din 6 Ianuarie 1848 a Papei Piu IX. — chemarea plină de dragoste cu care acelaș Pontifice, 8 Septembrie 1868, cu iubirea cea mai vie și mai plină de delicatețe, cu dorința cea mai arzătoare pentru pace și unire, roagă pe toți Episcopii despărțiți să vină la Conciliul Vatican și îi îndeamnă să imiteze pe autecesori lor, cari au răspuns chemării Papilor Gregoriu X și Eugeniu IV, mergând la al II-lea Conciliu din Lion și la cel din Florența. Inșă este destul a aminti dragostea arătată de către Îmediatul Nostru Antecesor, Leo XIII, de sfântă aducere aminte, totdeauna preocupat de acest gând, care pentru Orientali nu a cruțat rugăciuni, îndemnuri și sacrificii, și, într'un moment solemn, nu că a distins cu semne de o adevărată predilecțiune un fiu, carele se întoarcea în brațele tatălui seu, ci cu singulară excepciune a regulilor generale a disciplinei bisericesti, i-a conces titlurile, însemnele, și onorurile demnității episcopesti, rău dată lui de către niște prelați desertori din unirea catolică. Prin urmare, o Venerabili Frați, Orientul alți dușmani nu are decât divisiunile sale, greșelile sale, și patima care l'a făcut o jucărie mai întâi a împăraților și apoi acelor mai înverșunați inimici ai săi. Și ceea ce rămâne din demnitatea Orientului este numai partea cea care a avut curajul să se stabilească sub binevoitoarea influență a Romei. Sunteți voi, Venerabili Frați, cari trăind în mijlocul sărăciei și spunându-Vă la toate neajunsurile, țineți încă în onoare sacrele tradițiuni ale Înaintașilor Vostri, Sunteți voi, cari nu cruțați oboseli pentru a întoarce pe frații vostri, sunteți voi, cari formați bucuria noastră, cununa noastră.

Reîntorcându-vă însă în țările voastre spuneți tuturor, că vrednicia și splendoarea Răsăritului nu e în nici vre-un alt loc așa de scumpă, ca și în Roma. Că aici deosebitele rituri orientale sunt tractate cu onoare, în mod regulat sărbătorite în multe Biserici, și des să unesc cu ceremoniile papale. Spuneți, că o Congregațiune specială e însărcinată să grijească conservarea și și ortodoxia sa. Că Propaganda trimite în toți anii în toate părțile Răsăritului preoți tineri indigeni, pre cari ea i-a nutrit și educat amăsurat tradițiunilor ortodoxe ale țărilor lor, și cărora le impune legea de-a rămânea credincioși riturilor respectivelor lor națiuni. Spuneți că Roma e așa de atentă spre a depărta ori și ce pretext de despărțire, în cât rezistă cu tărie

zelului arzătoriu al neofiţilor, cari ar voi să îmbrăţişeze disciplina sa.

Spuneţi, că Răsăritul va rămânea totdeauna ţara aurorei şi că regiunile sale zîmbitoare nu vor înceta a ne trimete lumina naturii; însă fiindcă Domnul a ales Roma spre a fi testamentul noiei alianţe, de aici îşi reslăţeşte razele sale soarele dreptăţii şi al darului, cum l'au proclamat din toată inima înşişi orientalii cu atâtea ocaziuni.

Spuneţi în sfârşit, că Papa priveşte la ei cu o iubire extra ordinară şi doreşte, şi sperează, că prin întrepunerea gloriosului sfânt ale cărui sărbări le celebrăm, să se renoiască pentru Bisericele răsăritului faptul primelor veacuri a Bisericei, când din Orient erau chemaţi Anacleţii, Evariştii, Telesfori, Zosimii, Teodori şi alţi până la Gregoriu al III-lea, ca să cărmuească Biserica lui Isus Hristos.

Spre scopul acesta din adâncul inimei ne rugăm cu căldură către Principele Păstorilor, să ne învrednicească strălucind Dumnezăeasca sa lumină în minţile atâtoro, cari au perdut calea şi să le sădească în inimi tăria generoasă, care să-i facă să între în singura turmă a lui Hristos, şi să recunoască suprema autoritate a unicului păstor suprem a întregii Biserici.

Acum însă în semn a viei noastre mulţămite şi a noastre particulare iubiri, vă împărtăşim vouă, venerabili fraţi şi iubiţi fii, şi tuturor catolicilor din Răsărit binecuvântarea Apostolică. —

Aceasta este aproape din cuvânt în cuvânt vorbirea sfântului Părinte, care a fost primită ca semn de adevărată bucurie de către orientalii ce erau de faţă; în numele cărora E. S. Patriarchul Ciril din nou presentă sfântului Părinte omagiul lor şi alipirea faţă de s. Scaun Apostolic; mulţămind totodată S. Sale pentru partea importantă ce a luat-o în sărbătorile s. Ioan Gură-de-aur.

După aceasta S. S. admite pre fiecare la sărutarea mânei şi aproape pentru fiecare găsea câte-o vorbă bună. La sfârşit ne-a dat tuturor s. Binecuvântare Apostolică. —

Serata literară.

Grandioasă sală a așa numitului Palazzo della Cancellaria presentă în 13 Faur pe la oarele 3 p. m. un aspect impunător. Aici s'a serbat în mod solemn o serată literară în onoarea s. Ioan Gură-de-aur. Preşedintele Emin. Sa Cardinalul V. Vannutelli deschide programa cu un discurs admirabil în onoarea sfântului. Arată în câteva cuvinte mărimea morală a lui Chrisostom, vorbeşte cu entuziasm despre s. Litargie servită ieri (Miercuri 12, II) cu atâta splendoare înaintea s. s. Papei. Spune cât de mare a fost dorinţa s. Părinte, ca sărbătorile să fie cât se putea mai solemne. Manifestează dorinţa

de-a vedea la olaltă dând mâna cu noi pre frații despărțiți și fiind toți în sfânta și buna înțelegere a copiilor aceleași mame. Mulțamește Patriarhului și Episcopilor și Preoților, pentru că au luat parte și s'au silit ca scumpa amintire de un mileniu și jumătate a marelui sfânt să fie sărbătorită cu atâta splendoare. — Înțeleptul discurs a fost aplaudat îndelung. Atunci Patriarcul Ciril ia cuvântul și în vre-o câteva vorbe rostite în limba franceză mulțamește Cardinalului întovărășindu-se și el la tot ceea ce a fost grăit Emin. Sa. — Începu să se desfășure atunci următoarea programă: »Cântec liturgic grecesc« în onoarea s. Ioan Gură-de-aur — »Polychronion« — »Poesie siriacă« de E. S. Rahmani patriarcul Sirilor, rostită de R-simul Iosif Habra, corepiscop. — »Cântec liturgic siriac« în onoarea s. Ioan Chrisostom. Urmează »Imnul Romanilor către sacrele Moaște ale s. Ioan Crisostom«, de Il. Sa A. Bartolini protonotar apostolic, compos. de R-simul Giocondo Fino, canonic; aplause entusiastă și la dorința expresă repetit la sfârșit. — »S. Ioan Gură-de-aur în Roma« terține de Il. Sa F. Zanotto; — »Leagănul s. I. Gură-de-aur«, odă în latinește de R-simul P. T. Vignas; — »Exiliul s. I. Gură-de-aur în Armenia«, poesie armeană de R-simul P. Ioan Naslian, rector al colegiului armean din Roma; — »Cântec liturgic armean« în onoarea sfântului; — Octave în onoarea s. I. G. Del clar, profesor laic, cavalerul Iosif Biroccini. — Repetirea »Imnului Romanilor«.

Erau de față o mulțime nenumărată dintre aristocrația romană: Cardinalii: Agliardi, Cretoni, Vives y Tuto, Rinaldini și Gaspari, o mulțime de episcopi de rit oriental, Marele măestru al ordului de Malta, Ministrul Bavariei cu soția, Ministrul din Chili cu soția și secretariul legațiunii; Multedo, prim secretariul ambasadorului spaniol, Principele Chigi, Principele și Principesa de Palestrina, Principele Antici-Mattei, Princip. D. L. Lancellotti; Marchiza Mac-Swiney, Conteledu Eduard Soderini, Contessa Pecci; contesa Fitz-Gerald și alții o mulțime. Marchizul Mac-Swiney aparținând la comitetul promotor, ajutat de cavalerul Paul Croci primea oaspeții.

În zilele înainte de 12 I. c. au fost serbări în colegiul s. Atanasiu, înaintea Cardinalului Vincențiu Vannutelli, și o conferință a episcopilor orientali. Alte serbări au fost în colegiul Rutean, în capela căruia zac osemintele lui Inocențiu Klein de pie aducere aminte, precum și în așa numita »Navicella«. —

* * *

Așa au decurs în Roma marile sărbători în cinstea marelui s. Părinte și Doctor al Bisericei Ioan Gură-de-aur. Azi după o mie cinci sute de ani amintirea lui este tot atât de scumpă, tot atât de dulce

tot atât de sfântă ca și atunci când obosit de durerile curatei lui vieți își închise ochii printre munții colțuroși ai Armeniei. Suferințele sale pentru adevăr l'au făcut așa de simpatice, așa de atrăgător. Când inima-i era zdrobită de greutatea amară a durerii, departe de oițele sale ca un păstor exilat pe coastele Armeniei, de pe buzele sale sfinte nu se furișează nici un suspin, nici un vaet de durere. El nu se plânge și în durerea sa adâncă gura-i de aur rămâne mută, marele Ioan Gură-de-aur suferind tace și tace murind. Din când în când însă buzele sale, de pre cari mai în anii trecuți curgeau limpezi și înflăcărâte vorbele de foc împotriva stricaților dela curtea domnească din Bizanțiu, se deschid blânde și din șoptitul lor se aud cuvinte dulci de mângăere pentru tovarășii rămași, aproape înnecați în chinul amarului împrejurărilor, la picioarele părăsitului scaun arhiepiscopesc din Constantinopol.

O rază de lumină, caldă, alinătoare se desprinde însă puternică din Luceafărul scânteitor al depărtatului Apus și vinind străbate marii ochi adânciți în cap ai îndureratului Părinte. O lacrimă caldă atunci alunecă din geana ochiului lui Chrisostom și furișându-se printre crețele obrazului iute se ascunde în barba-i încâlcită, nu cumva să vază cineva, că mângăitorul celor întristați, columna neinvinsă a Răsăritului, Marele Gură-de-aur, plânge. Mângăiat însă sfântul Părinte își lasă capul între mâni și plânge, plânge, plânge. Lacrimile lui de foc îi înrouează fața-i aprinsă. El plânge acum, nu-i pasă de nimic și plânsul îl mângăie: Căci el părăsitul, uitatul printre pleșuvele coline armene, vede că urmașul lui Petru, Roma, ține cu el și cu ea împreună tot Apusul și toți tovarășii din Răsărit. Papa Inocențiu reține pre archiereul alungat din mijlocul turmei sale, ca pre un Păstor legitim și acusat pe nedreptul. Gură-de-aur acum poate muri liniștit, glasul seu va mai face să podidească lacrimile din ochii aprinsului Răsărit, însă pre mormântul lui se va scrie cu litere de foc, că Biserica, mama sa dulce, îl ține între fiii sei nepătați în cale, că Roma l'a cunoscut vrednic de ea, Petru a zis despre el: »a apus, însă a apus ca o rază de soare într'o seară de primăvară, a apus, însă a apus ca martir al credinței adevărate, ca martir al dreptății curate, ca martir al datorinței sfinte de păstor, ca fiu demn a Romei, a cărui amintire nu se va stânga nici odată din mintea ei.«

— Așa grăia Roma la moartea marelui Chrisostom. Sărbările de astăzi, ori mai bine zicând, istoria celor cincisprezece veacuri sbuciumate, cari s'au strecurat preste mormântul seu ne dovedește, că Roma și-a ținut cuvântul dat. Ea i-a păzit scumpa aducere aminte, i-a conservat cu sfințenie scumpele-i Moaște în cea dintâi Biserică a

creștinilor. Repetăm încă-odată: Roma și-a plătit tributul! Vorba ei sfântă a străbătut lungimea grelelor veacuri și azi, ca totdeauna, azi însă în chip mai sărbătoresc, pre mormântul sfântului Ioan Gură-de-aure arde flacăra caldă de oleu de olive și aprinsa lumină de ceară, povestind lumii întregi viața și faptele și mai ales amintirea vorbelor lui, cari curgeau curate ca și un răușor limpede și dulci ca și mierea albinelor, din a căror ceară făcută blândă pâlپae luminarea nestinsă de cincisprezece veacuri pre mormântul lui sfânt. —

I. M. I.

Nemții și Polonii.

— »Bartek Învingătorul« de Enric Sienkiewicz. —

Nedreptatea strigătoare la ceriu, pe care o făptuește guvernul german *Bülow* prin noua sa lege de *espropriare**) cu de-asila, împotriva bieților Poloni, a trezit pretutindenea un echou de dreaptă indignare. În numele neamului său călcat în picioare *Enric Sienkiewicz*, care nu e numai o glorie a Polonilor, ci o adevărată glorie a lumii, a ridicat glas de împotrivire printr'un apel adresat tuturor oamenilor de bine, în care înfierează după vrednicie fapta guvernului zicând, că aceasta va fi, cea mai mare nedreptate și cea mai neuzită infamie, pe care o va înregistra istoria veacului XX. Intreagă presa străină, ba chiar și cea germană independentă, încă a osândit fără milă cu cele mai aspre cuvinte brutalismul celor dela putere. Și cetitorii acestei reviste își vor aduce aminte de bună seamă dintr'o notiță a unui nr. trecut (nr. 2), că puținii deputați catolici ai »Reichstag«-ului, dânduși seamă de grozăvia nedreptății, ce să face prin numita lege nenorocitului popor polonez, au votat până la unul în contra proiectului. Ceda-va guvernul cu nelegiuța lui iscodire în fața uriașului murmur de proteste, ce

Enric Sienkiewicz.

*) »Unirea« din Blaj în No: 5 începe a rezumă noul proiect de lege al lui *Bülow*, care — se zice acolo — la aparență privește asociațiile din Germania, în fond însă pe Poloni. Cel ce vrea să cunoască câtă nedreptate se poate ascunde și în paragraful de lege a unei țeri culte ca Germania, să arunce numai o privire peste paragraful acestui proiect — se observă foarte nimerit tot acolo.

i-se ridică de pretutindeni, sau se va executa legea, fără să se ţie seamă de toate acestea? — va arăta viitorul. Să dea Dumnezeu însă, să nu fie după gândul şi vrerea tiranilor, căci altminterlea ar fi să desperăm de ori ce dreptate între oameni.

Ni se pare însă potrivit prilejul acesta, să stăruim puţin asupra celor câteva pagini din povestirea lui Sienkievicz »Bartek Invingătorul« (trad. şi în româneşte de dl Iosif Nădejde, — Biblioteca pentru toţi, nr. 258), cari fiind scrise cu condeil muiat în suferinţele acestui neam fără de noroc, sunt parcă — şi mai ales acum, în zilele acestea de grea cumpănă — cea mai dreaptă cerere, pe care acest mare povestitor o face lumii, în numele neamului său, pentru dobândirea drepturilor celor mai fireşti oricărui popor: a dreptului de a fi şi de a vieţui ca popor!

Povestirea îşi ia începutul cu războiul acela crâncen dintre Franca şi Germania din a. 1870. Nemţii, având lipsă de braţe multe în lupta ce o poartă, ridică de pretutindeni din largul cuprins al împărăţiei lor pe voinicii satelor. Astfel e ridicat şi Bartek Slovik, eroul acestei povestiri împreună cu mulţi alţi voinici — din Poguembin, ca şi el, sau de prin celelalte sate ale Poznanului: Kryvda, Nyedolya, Mize-rov. Si la sorocul dat Bartek şi soţii urmează cuvântul chemării, îşi părăsesc vetrele iubite şi între bocetele de desnădăjduire ale celor de acasă se îndreaptă înspre gară. Aici un plâns şi un vaiet sguditor, mai ales în clipa grea a despărţirii. — »Adio! Bartek... şi nu uita că ai o femeie şi un copil!« — sunt cele din urmă cuvinte ale Magdei, către bărbatul ei.

Voinicii noştri luaţi acum sub paza de fer a Prusiei, sunt cuprinşi de acea nelinişte chinuitoare, ce se iveşte în totdeauna în ajutorul unor grele încercări — nelinişte, pe care şoaptele strecurate în taină unul altuia despre nădrăvănia duşmanului, despre străşnicia războiului etc. etc... o mărire întru atâta, încât noaptea sau nu puteau dormi de loc, sau chiar dacă adurmeau se sbuciumau în visuri groaznice şi turburătoare ca de pildă însuşi Bartek, care, — în urma ciudatelor lămuriri ce primise dela un prietin (Vaitek) despre Franţuzii aceia ticăloşi, cari sunt mai răi ca Germanii, cari nu se dau nici odată învinşi, cari, apoi sunt pe lângă altele şi iubitori de femei ca câinii de brânză — visase, că necuraţii de ei au cutezat să se apropie şi de Magda lui.

Veştile unor nouă biruinţe, precum şi darurile şi dragostea aceea deosebită, cu care-i încunjură lumea amestită de noul triumf la o staţiune, unde au făcut un scurt popas, le deşteptă iarăş — cel puţin pentru câteva clipe măcar — curajul şi voia percutată. Când însă ceva mai târziu prinseră a da târcoale împrejurul vagoanelor, în cari se svârcoleau răniţi şi se stingeau din vreme 'n vreme între vaiete sfârşitoare murinzi; dar mai cu seamă când în sfârşit întâmpinară chipurile inspăimântătoare ale zuavilor aduşi, ca prinsoneri dela vrăjmaş — tot curajul şi voea cea bună, redobândite pe-o clipă, le pierd într'odată şi astfel şi mai neliniştiţi, şi mai îngrijoraţi ca până acuma, făcură drumul până la locul hotărât.

Şi acum eată-i pe câmpul de luptă! La încăierarea cea mare

dela Gravelotte regimentul Polonilor fu postat la poala unui deal având să susțină câtăva vreme focul pustiitor al mitrailezelor dujmanului, fără să ise îngăduie a se clinti măcar din loc cât de puțin. Când însă se dădu poruncă de năvală, regimentul voinicilor poloni se porni ca un uragan, întonând cu însuflețire și mândrie în avântul lor furtunatic imnul național:

»Polonia nu e învinsă! Ura! Ura!« — În vreme regimentele făloșilor Pruși pornesc neputincioase în risipă. Steinmetz, generalul suprem văzând, că toată izbânda atarnă dela vitejia nelnfrănată a regimentului polon, poruncește să se cânte necurmat cântecul național al Polonilor și biruința va fi asigurată. Și într'adevăr nu s'a înșelat în credința sa; căci vitejii Poloni se bat ca smintiți. Bartek văzându-se în sfârșit în mijlocul vrăjmașilor apucă pușca de țevă și izbește câte doi dintr'o lovitură! Și când și pușca s'a dovedit de prea neînsemnată în fața puterii covârșitoare a dujmanului, apucă (Bartek) un steag, pe care-l smulsese mai nainte dela niște stegari francezi, și începù acum să facă pustiiri și mai cumplite în șirurile dese ale dujmanului cu coada cea lungă și vârtoasă a steagului. Sfârșitul a fost, că dujmanii, biruiți de furia năpraznică a Polonilor, dau dosul, lăsând pradă învingătorilor toate mitrailezele, steagurile și celelalte trofee. Bartek singur aduce cele mai de seamă trei drapele purtându-le mândru pe umăr, — în vremea privirile tuturor, țintesc cu admirație spre dânsul. Comandantul îi zise mângâitor: »Ach! Sie verfluchter Polake!« și îl trase prietinește de ureche. Însuși bătrânul Steinmetz recunoscând vitejia fără seamăn alui Bartek își luă crucea sa de pe piept și i-o dăruî lui, căci el câștigase bătălia în ziua aceea — dupăcum o și spune aceasta Bartek respicat în auzul tuturor; ba erau să-l facă chiar subofițir, dacă Bartek, prostonatec cum eră, nu spunea o boacănă, când Steiometz l'a întrebat, că știe el pentruce se bate cu Franțujii?..

Nu peste mult Bartek scrie carte la nevastă zugrăvindu-i între altele în câteva cuvinte și grozăviile războiului: »Când punem stăpânire pe vreun sat, nu cruțăm nici femeile, nici copiii, și eu fac cași ceialalți. Am dat foc unei biserici căci franțujii sunt catolici«... etc — la cari iată ce-i respunde cuvioasa Magda:

»Dragul meu Bartek,

Ne-am căsătorit în fața altarului și Dumnezeu o să te bată. Ești un smintit și un păgân, căci în tovarășia nemților te-ai făcut ucigașul unui neam catolic. Ar trebui să pricepi că prusiicii sunt protestanți, și tu le dai mână de ajutor! Îți place războiul pentrucă îți îngăduie să nu faci altceva decât să te bați, și să bei, și să omori. — Nici de lege nu te mai ții, căci dai foc bisericilor«... etc... Bartek însă prea puțin luă în seamă toate aceste muștrări ale nevestei, căci la sfatul ofițirilor se ceru la asediul Parisului, urmându-și astfel neschimbat traiul său de războinic deprins. Minunile de vitejie, ce dovedea el la orice prilej de luptă, au acoperit pe Nemți cu atâta glorie, încât aceștia se făleau acum cu el numindu-l: »Ein Deutcher«, pe când mai nainte nu-l slăbeau din cuvintela de ocară: »Ein polnischer Ochs«. Înfr'aceea însă o împrejurare neașteptată îl sgudul grozav pe

Bartek. Și anume: Într'o noapte Bartek primi ordin să străjuească doi șpioni (dujmani). Aceștia erau însă Poloni de un neam și de-o lege cu el. De aceea, când Bartek îi auzi destăinindu-și unul altuia amarul, și mai ales când a înțeles dela ei, că au grăbit sub steagua Francezilor, pentruca aceștia, biruind pe nemți, să-i desrobească la rândul lor și pe ei de sub stăpânirea nemților — simțea că i-se moale inima și îi venea par'că, să meargă la dâșii, să le spună, că și el este Polon ca și ei și... Dar tocmai pe când Bartek se sbuciumă astfel, eată că vine patrula cea nouă ca să schimbe garda. A doua zi Bartek, pentruca să-și innăbușe glășul conștiința sa de Polon rănită s'a îmbătat tun. Și de aci s'a ales »cu o neânfrănată închinare spre beutura care-l făcea să uite unele păreri de rău prea chinuitoare«..

Și acum după atâta zoală și războire eată că vine și ceasul întoarceri acasă. Magda-și curăța tocmai niște cartofi pentru prânzul ei sărăcios, când, privind deodată în nelămuritul zării, i-se pără că deslușește chipul unui om ce se apropie și că aude aria binecunoscută a unui cântec. În aceeaș clipă cănele porni ca o săgeată întru întâmpinarea celui ce se apropia. Era Bartek. Și Magda o simțea foarte bine acestea mai ales când a văzut, că cănele sărea de bucurie în jurul stăpânului (ca în Odisea). — »Bartek! Bartek!« strigă din răspuțeri Magda. — »Magda! eu sunt«, — respunse omul, care într'un mers grăbit împleticit de mai să cadă, se aruncă în brațele nevestei. Un potop de întrebări și destăinuiri, zorite cași sufletul Magdei în clipele acelea de neastâmpăr, — la cari Bartek, mort de beat cum era, răspundea, cu un amestec ciudat de cuvinte nemțești și franțuzești, cam într'aiurea, încât biata Magda rămase uluită la cele ce auzea din gura lui. Rupt de osteneală și de beutură durmi dus până cătră seara, când își găsi și pe Franc (băiatul) acasă și îl sărută. Apoi luând câți-va bani dela nevastă, se duse să dea o raită prin cârcime. S'a adunat lume multă să-l vază pe Bartek, căci auziseră cu toții despre isprăvile lui minunate. Bartek începă să-le povestească lor despre isprăvile lui dela Paris, când un bătrân cuminte îl întrerupse grăind: »Oh! Noi am ajutat pe Germani să iasă învingători din acest războiu grozav. Dar cu ce ne vom folosi noi de aci? Numai Dumnezeu știe. Germanii, înainte de biruință, ne lăsau în pace; acum și-au ridicat capul cași cum nici Dumnezeu n'ar fi mai mare ca ei. Tot hărțuindu-ne, umblă să ne îndobitocască, precum au și început la Poguembin«. Bartek însă nici că luă seamă vorbele înțelepte ale bătrânilor, ba începu să-i batjocorească zicând că el a stat de vorbă și cu altfelii de oameni decât bătrânii Matsyei sau Kyerz și porunci să aducă de beut, că plătește el, el care a vorbit cu Steinmetz... Dar tocmai când chefuea Bartek mai strașnic eată că vine Magda la el în crâșmă și începă a se vaiera ca o smintită, când văzu ce s'a făcut bărbatul ei numai decând cu războiul. Când se arătă Magda, toți bețivi părăsiră crâșma unul câte unul, de rămaseră numai ei doi în întunerecul cârcimei, (cârcimariul stinse lampa pentru a pune capăt scenei), așa cât fură nevoiți să plece acasă și ei.

Viața se scurgea acum tot mai grea Magda se îndatoră încă pe

vremea când Bartek era la războiu, cămatarului neamț Just, care-i cerea însă dobânzi fabuloase în schimbul micilor împrumuturi. O altă pacoste eră că Bartek nu mai putea lucră nimic, căci îl prindea de loc durerile de șale. Tot lucrul așa dară, și cel de câmp și cel de-acasă, rămânea de-acum în sarcina Magdei. Bartek toată ziua sta în fața porții și fuma dintr'o pipă de porțelan cu chipul lui Bismarck pe ea. Într'o zi însă vine Frank dela școală plângând. Bartek îl întreabă de ce plânge? Băiatul cu glasul plângător răspunde înecându-se... »mi-a zis dascălul *polonez murdar* și mi-a dat o palmă. Spunea că acum când nemții a bătut pe franțuji, au să ne turtească de tot, căci ei sunt mai tari. Eu nu i-am răspuns nimic. Dar el m'a întrebat cine e mai mare pe lume? I-am spus că Dumnezeu. Atunci mi-a tras o palmă. Eu am început să plâng« etc... Magda, care într' aceea, auzind plânsul copilului, venise din grădină, începu cu gura mare la Bartek: »Ai auzit? Ai auzit? Tu ai bătut pe franțuji și acum nemți bat pe fiul tău par' că ar bate un câne. Dute la războiu pentruca ei să-ți bată copiull! Ți place cum te răsplătesc?« Bartek rămase uluit la început; deodată însă se aprinsă de mânie și plecă zicând: »Vorbesc eu cu ell!« Pan Boege — așa se numea dascălul — tocmai da la porci, când Bartek veni drept la dânsul întrebându-l: »De ce mi-ai bătut copilul ticălosule! Was?« Dascălul însă nici habar n'avea: »Carăte de-aici! Am să te bat și pe tine polonez spurcat. Dû-te la dracul!... etc... Atât i-a trebuit lui Bartek, căci mi-l umflă numai decât în sus și-l trânteste cu capul în jos în hărdăul cu lăturile porcilor. Nemți din sat sar pe Bartek și se încinge o adevărată luptă.

Treaba a ajuns din nenorocire foarte departe. Încurând după această întâmplare întreagă pressa germană s'a alarmat împotriva »brutalității« (sic) și sălbătăciei polonezilor ațîțați de fanatismul lor religios etc... Bartek fu citat la judecătorie. Se și prezentă cu toate decorațiile sale de invingător înaintea tribunalului. E drept, că juzii s'au arătat întru câteva îngăduitori față de dânsul, dar de osândit tot îl osândiră și încă destul de rău: O sută cincizeci de mărci despăgubire familiei Boege și trei luni temniță. Osânda aceasta, precum și multe alte prigoniri ale nemților îndreptate în contra Polonilor făcură pe câți-va deputați Poloni să-și ridice glasul spre apărare. S'a trecut însă, firește, la ordinea zilei. Nu s'a luat în seamă, nici vitejia dovedită de regimentele Polone în războiul trecut, nici prigonirile ce le îndură drept răsplată dela nemți, nici nimica... (Să ne mai mirăm deci *noi*, dacă ni se întâmplă că umblăm și noi la feliu în casa țării?) Magda, năpăstuită acum și mai rău prin pedeapsa aceasta alui Bartek, își frângea mâinile de desnădejde. Dări, dobânzi, biruri etc... toate trebuiau plătite. Bani n'avea; și nici cine s'o împrumute, nu era. Preotul n'avea nici o putere. Singurul, care care o ar fi putut ajută, era nobilul polon *Pan Jarzinsky*; acesta însă umbla tocmai în dâra însurătoare, logodindu-se cu o fată foarte bogată în Berlin. În strămoșoara, în care se află, i-se arată deodată cămătariul Just, care-i cere datoria. Magda începu să plângă în desnădejdea ei. Just îi mai împrumută niște bani, îndatorindu-și-o cu trei sute de mărci, de două ori mai mult decât datoriă. Și Magda n'avu încătrău. Trebul să primească cum îi cerea Just. După aceea în una din

zilele următoare Magda se duse la Bartek în închisoare că să iscălească hârtia, prin cari se dau legați lui Just să le iae casa, dacă nu-i vor putea plăti. Bartek recunoscua acuma cu sufletul frânt de durere, că dal nemții sunt mai tari; Și mai mare-i fu desperarea, când Magda-i spune toată strâmtoarea în care se aflau. Se mângâiară însă cu gândul, că va da Dumnezeu recoltă îngelșugată și atunci se vor plăti de toate datoriile.

La câteva zile după aceasta Magda îl vizită de nou pe Bartek aducându-i de astă dată veștile cele mai îmbucurătoare: că s'a reîntors *Pan Jarzinsky* cu tinera lui soție, că a fost la ei și le-a cerut ajutor și nobilul le-a făgăduit totul: că-i va scăpa de Just, că îl va sfădi pe dascăl, că va mijloci ca Bartek să fie eliberat acum în vremea lucrului, pentru a-și face zilele de prinsoare la eamnă etc. — cu un cuvânt: va face tot ce-i va sta în putință; ar dori însă în schimb, ca la viitoarea alegere de deputat Poloniei să nu voteze pentru un german, ci pentru dânsul. Vizitându-l încă în aceeași zi medicul Pa aflat pe Bartek prea slab pentru ași face acuma osândă, de aceea îl slobozi acasă. Prefectul însă, mai înainte de a-i da drumul, îl chemă la sine pe Bartek spunându-i fără incunjur în fața ofițirilor: »Tu ticălos de prinsonier, încearcă numai să votezi pe *Pan Jarzinsky* încearcă!» «Da încearcă, dacă-ți dă mâna» — adaoase unul din ofițiri.

Și acum: alegerile! Doamna Jarzinsky, care era o politiciană pasionată, nu mai știa de altce-va decât de alegeri. Umbla și Poguembin din casă în casă, îngrijind bolnavii, ajutând orfanii, dar făcând în aceeași vreme o adevărată propogandă pentru bărbatul ei, căci zăcea ea că nu poate fi decât spre binele poporului, ca să fie reprezentat în casa țerii de un prețin și nu de un dușman. — »Ești polonez și trebuie să fimem unul cu altul« — îi zise și lui Bartek doamna Jarzinsky. Bartek însă se întuneca grozav, căci se gândea la vorba prefectului, de aceea nu respunse nimic. În cele din urmă sosi și ceasul hotărîtor, în care aveă să se vestiască rezultatul alegerii. Candidatul polon *Pan Jarzinsky* strinse toată lumea la curtea sa pentru a da cina cea mare în cinstea alegătorilor. Se aștepta cu nerăbdare din clipă în clipă să le vină odată știrea cea din urmă și cea hotărîtoare despre sfârșitul alegerii. Un servitor sosi deodată vestind, că *Pan Jarzinsky* este ales... — »Vivat! Germanii sunt bătuți! Trăească a'lesul nostru și soția sa! — izbucniră toți cei de față. Fericită doamnă nu se putu stăpâni, să nu-și sărute acolo în public bărbatul. Dar când preotul sosi nu peste mult pentruca să-le aducă vestea cea din urmă și cea singur' adevărată: că Schulberg este alesul, — a urmat o adevărată consternare. Doamna Jarzinsky suspina desnădejduită: »Ah! ce nenorocire!« — *Pan Jarzinsky* căzu, fiind că Bartek și toți ceialalți țărani din Poguembin, cari fuseseră în războiu votară, la poruncă, pentru Schulberg — lămuri o alegător (cumintele Kyerz), care mai adaoase: »În momentul acesta nevasta-sa (alui Bartek) îl acoperă de ocări și dă în el cu ce găsește.« — »Dar asta e un abuz, un adevărat abuz! o curată fraudă! Alegerea nu e valabilă!« — observară cu tot dreptul alegători lui Jarzinsky plini de indignare. — După înfrângerea aceasta dureroasă sotii Jarzinsky pleacă din Poguebin, dar nu la Berlin după cum visaseră ei, ci la

Drezda; și nu mult după aceea într'o urită zi de ploaie se văzură pribegind pe drumul pustiu cătră oraș chipurile a trei desnădăjduiți. Erau: Bartek, Magda și Frank. Părăseau acun Poguembinul pentru totdeauna, căci Just cămătarul îi despoia de toate. »Invingătorul dela Gravelotte și dela Sedan« mergea să-și facă robia pentru treaba aceea cu dascălul Boege.

Aceasta este povestea nenorocirii lui Bartek. Din ea se desface atâta durere și jale, încât e cu neputință să nu te cutremuri, și mai ales când te gândești, că nu e numai alui Bartek povestea aceasta de jale, ci ea va fi, de va izbuti Bülow cu legea lui de espropriare, a întregului popor polonez. Incercându-mă să reconstruiesc această poveste n'am avut altceva în gând, decât să dau prilej cetitorului să se oprească puțin la aceste înduioșătoare pagini ale lui Sienkiewicz, cari zugrăvesc suferințele nenorocitului său popor din principatul Poznan.

N. Cârstea.

Repriviri și probleme.

II.

Mulțămită de-o parte neculturei și sărăciei, de altă parte intensivei propagande socialiste, azi avem și noi partidul nostru social-democrat român, care și-a ținut prima adunare în luna trecută la Arad.

Lățirea socialismului între muncitorii țărani români mi să pare o chestie cu mult mai importantă, decât cum a prezentat-o presa noastră, care — cea mai mare parte — a crezut că face bine tăcând deși trebuia să vorbească.

Eu nu hesitez a spune.

Mișcarea socialistă românească este și superfluă și primejdioasă.

Pe noi ca popor agricultor, dintre toate problemele economice în primul rând ne interesează o rezolvire cumințe a chestiei agrare. Chestiunea aceasta însă este cu desăvârșire eschisă din programele partidelor socialiste; ear lupta pentru votul universal, pentru egala îndreptățire a tuturor naționalităților din patrie și pentru alte puncte din programul partidului socialist din Ungaria, care ne interesează, o putem purta și sub steagul partidului național. Programele socialismului dela noi cuprind astfel de puncte contra realizării cărora — suo tempore — partidul național

având în vedere interesul poporului, va trebui să lupte cu toată energia. Astfel de puncte sunt: declararea religiei de chestie privată a fiecăruia, în care statul nu are nici un amestec, scoaterea religiei dintre obiectele de învățământ și împedecarea ori cărei influențe bisericești asupra școalelor.

Socialismul lațit între țărani va aduce cu sine despărțirea acestora de biserică, care a fost sprijinul vieții noastre naționale în decursul veacurilor, pentru că poporul neavând cultură să înțeleagă rostul mișcărilor milioanelor desmoștenite, de el se vor lega — sunt sigur — numai strigătele socialiștilor unguri: »jos cu biserica, jos cu preoțimea«.

Se va lăți socialismul între țărani nostri? Cred că da, pentru că în cele mai multe părți poporul e grozav de sărac și de necult. Sărăcia a mănât la America în 1905: 17000 de Români, în 1907 numărul acestora a crescut aproape la 30000. Un an rău, neroditor, e de ajuns, ca sate întregi să rămână fără brațe muncitoare. Cunosoc un sat bun de pe valea Oltului, din care în 1901 au mers la America 8 inși și până în vara anului trecut numărul emigraților s'a ridicat la 250, ear în timpul din urmă au început a merge și femei.

Sărăcia această e cauzată în mare parte de necultură. După datele statistice din 1900 numărul Românilor analfabeți e de 79%. În unele comitate (Solnok-Dobâca, Maramureș) sunt peste 90%, ear în 11 comitate peste 80% și numai în două (Brașov, Sibiu) numărul analfabeților e mai mic de 60%. —

Cred, că procentele acestea vor mai fi scăzut în ultimii 7 ani, dar nu cu mult, după cum putem deduce din raportul ministrului de culte edat anul trecut.

În 1900 din numărul obligaților la cercetarea scoalei, de fapt a cercetat-o 60.05%. în 1906: 65.05%. (Au fost obligați în 1906 la cercetarea scoalei 510.653 copii români, au cercetat-o 332.208).

Deci atât în privința materială cât și cea culturală poporul stă foarte rău. Numărul foilor și a băncilor nu e semnul bunăstării țaranului, ci cum zice foarte nimerit d-l V. Pârvan (»Viața Rom.« ll. 2, 347.) »Cultura noastră actuală nu e cultura poporului românesc, ci e cultura

aleşilor lui«, şi tot aceasta se poate spune şi despre bogăţia materială.

Scopul principal al întregii noastre activităţi publice trebuie să fie ridicarea şi luminarea poporului, până când e încă *al nostru*. Trebuie să presupunem o tărie sufletească extraordinară în milioanele de ţărani, că — pe lângă stările de aci — şoptindu-i Apostolii evangheliei socialiste: »Vino după mine şi te voi face părtaş la toate bunurile pământului«, să se poată opune. Oamenii nostri culţi trebuie să fie croitorii drumului larg, pe care să păşească cu lacrimile de bucurie în ochi, cu faţa luminată de razele culturii, milioanele celor amăriţi şi năcăjiţi de azi, fără de-a aştepta patul moale de lauri înfloriţi în care să doarmă uşor în sbârănitul laudelor deşarte, ci cel mult liniştea sfântă a conştiinţei, pe care ţi-o dă împlinirea datoriei şi săvârşirea faptei bune.

În timpurile din urmă s'au ivit semne, cari ne fac să aşteptăm un viitor mai bun. Astfel sunt propaganda şi însufleţirea pentru tovărăşiile săteşti, şcoale pentru adulţi, prelegeri pentru popor şi a. Toate acestea sunt lucruri, cari nu trebuiesc părăsitate deja după primele încercări, ci trebuiesc desăvârşite. Trebuie dat tot sprijinul posibil — ales — şcolii bune de îmfrăţire a sufletelor, cari tinde la luminarea tuturor şi care este bucuroasă să-i primească la sine pe toţi, să dea, să poată da, fiecăruia: Asociaţiunea, cu avântul său din vremile din urmă, fiind singura în stare să conducă sistematic, după planuri bine determinate munca culturală în toate colţurile românismului din ţara asta, si faţă de care se arată încă o indiferenţă înspăimântătoare din 2851 de dascăli — să vorbim numai de cei dela scoalele confesionale — sunt membrii 80, ear din peste 3000 preoţi 485. Din peste 135 bănci româneşti abia 45 sunt înscrise ca membrii, ear fondul cultural al lor a crescut în anul trecut cu 130 cor. deci abia să vine o *coroană* de bancă.

Am amintit aci câteva păcate din trecut, am atras atenţia asupra răsbunării, care poate să vină pe urma acestora. Şi le-am făcut acestea cu cea mai ferbinte dorinţă, de-a nu le mai spune şi la anul.

Iustin.

Peregrinaj românesc la Roma

Din circularul Preasfinţitului Episcop al Lugojului, dat în cauza aceasta, scoatem următoarele informaţiuni:

Terminul peregrinajului s'a ficsat pe jumătatea primă a lunii Iunie 1908. Acest termin la ficsat comitetul central roman al serbărilor iubilare, şi l-a aprobat Sfinţia Sa Papa Piu X, Carele pe timpul acela a şi prenotat audienţa preainaltă, ce va acorda-o fiilor săi din provincia bisericească de Alba-Julia şi Făgăraş. Terminul nostru ie cel mai potrivit, fiind atunci marea deplin liniştită, iar petrecerea în Italia, şi special în Roma, de o frumusefă neintrecută.

Când publicăm mai la vale condiţiunile de participare, o facem cu acel scop, ca deoparte de cu bună vreme să putem lua dispoziţiile necesare pentru aşazarea peregrinilor în oraşul etern, unde a bună seama va fi o mare aglomeraţie de peregrini; de altă parte, ca doritorii de-a participa de pe acum să poată pune la-oparte ceva reserve în scopul peregrinajului, eventual să poată achita în rate lunare taxa de participare.

Peregrinii vor porni din Budapesta în doau grupuri. Cei de clasa I şi II vor călători cu tren accelerat, iar cei de clasa III cu tren personal nefiind pe tren accelerat a treia clasă. În *Fiume* se vor întruni peregrinii pe naie, cu care vor merge la *Ancona* şi deacolo cu acelaşi tren vor continua spre *Roma*, unde vor sosi cu toţi deodată, Sosiţi în *Roma* peregrinii se vor împărţi iarăşi în două grupuri: cei de clasa I şi a II vor fi aşezaţi în acelaşi Hotel, iar cei de clasa III vor fi sălăşluiţi la ospiţiul călugăriţelor dela *Santa Marta* din apropierea imediată a Vaticanului şi a bisericei Sântului Petru. Cu fieşte care grup va merge un conducător expert, care va griji şi călăuzi pe peregrini ca să nu întimpine nici un fel de piedecă. Acesti conducători vor fi cu grupul lor până la reintoarcere în patrie anume până la plecarea din *Fiume* spre *Budapesta*.

În *Roma* vor petrece peregrinii şese zile, în care timp pe lângă audienţa ce vor ave-o la Sfinţia Sa Papa şi pe lângă asistarea la o s. *liturgie solemnă în biserica Sântului Petru*, vor visita toate monumentele Cetăţii Eterne, atât cele creştine cât şi păgâne, tot ce poate înălţa şi încălzi sufletele lor.

Dela *Roma* peregrinii se vor împărţi iarăşi în adoauă grupuri; unii anume se vor întoarce pe aceeaşi cale pe care au mers, anume preste *Ancona* la *Fiume* — *Budapesta* şi apoi acasă Alţii vor merge

preste *Firenze* și *Venezia*, în cari orașe vor petrece câte două zile și apoi dela *Venezia* la *Fiume* — *Budapesta* și apoi acasă.

Prețul participării la aceste două combinațiuni ie următorul:

Combi-nați-a I: *Bupapesta* — *Fiume* — *Ancona* — *Roma* — *Ancona*

— *Fiume* — *Budapesta*:

Clasa I: coroane 300—

Clasa II: » 200—

Clasa III: » 140—

Pentru sumele aceste peregrinii au drep la următoarele:

- a) Bilet pe tren și naie de clasa respectivă;
- b) În *Roma* trăsură dela gară la cuartir și dela cuartir la gară;
- c) Cuartir, servițiu, luminat și întreținere (dejun, prânz, cină) pe timp de șese zile în *Roma*;
- d) Intrare liberă la museele și galeriile, ce vor fi vizitate în comun;
- e) Călăuzire pe drum dela *Budapesta* până la reintoarcere la *Fiume* și asemenea în *Roma*.

Combi-nați-a II: *Budapesta* — *Fiume* — *Ancona* — *Roma* — *Firenze*

— *Venezia* — *Fiume* — *Budapesta*:

Clasa I: coroane 400—

Clasa II: » 300—

Clasa III: » 200—

Participanții la această combinație au aceleși drepturi și favoruri ca și cei-ce participă la combinația I, cu acea deosăbire că acești peregrini vor petrece și în *Firenze* și *Venezia* câte două zile' și în orașele aceste vor fi provăzuți tot așa ca și după combinația I în *Roma*, având anume drept la trăsuri dela gară la Hotel și dela Hotel la gară, asemenea la cuartir și provisiune, la călăuzire și intrate liberă la museele, ce se vor visita în comun. Mai observăm, că în *Firenze* și *Venezia* și cei-ce călătoresc pe clasa III vor avea cuartire și provisiune egală cu cei de clasa II.

Programul special și detaiat al peregrinajului se va publica înainte de plecare cel puțin cu o lună.

Aranjatorii vor face tot posibilul, ca peregrinii să nu ducă nici o lipsă și să se lotoarcă în patrie cu cele mai dulci amintiri.

Anunțările de participare au să se facă la adresa: *Dr. Dalini Fireza, notar consistorial în Lugos*, și tot acolo au să se trimită și banii urecum și corespondințele privitoare la pregrinaj.

Doritorii de-a participa după ori care combinație, deodată cu anonțarea participării și a combinației la care doresc a lua parte, vor plăti de fiecare persoană anunțată:

- a) Cei de clasa I coroane 30—
- b) Cei de clasa II coroane 20—
- c) Cei de clasa III coroane 10—

Restul tacsei să poate plăti și în rate lunare, astfel însă ca întreaga taxa să fie plătită complet până la 1 Maiu st. n. 1908. La caz de repășire anticipațiunile mai sus numite, de câte 30, respective 20 și 10 coroane vor fi folosite întru acoperirea speșelor pregătitoare de aranjare. După termenul de 1 Maiu st. n. 1908 anunțări de participare nu se mai pot primi. Ar fi însă de dorit în interesul succesului deplin al peregrinajului, ca anunțările să se facă cu posibilă grabire, ca astfel până pe la începutul lunii Februarie 1908 aranjatori, să se știe orienta aproximativ în privința numărului peregrinilor.

Peregrinajul îl va presenta Sfinției Sale unul dintre venerabili. episcopi ai provinciei bisericești române de Alba-Julia și Făgăraș.

Observări generale. Pentru a călători în Italia nu se poștește pasaport.

Conducătorii grupurilor vor fi la îndemână peregrinilor în afaceri de schimbare de bani, ca să nu fie espuși la păgubiri în lipsa de orientare și de cunoștința limbei.

Fiind ficsat timpul peregrinajului pentru luna lunie, veșmintele ce le vor lua cu sine călătorii pot fi veșmintele ușoare de vară.

După eticheta Curții Papale, la audiență bărbații se presintă în veșminte negre ori în costum național, fără mănuși; iar femeile în veșminte negre cu vâl negru pe cap, ori în costum național.

Preoții din Roma nu fumează pe strade. Preoții peregrini vor ținea seamă de regula aceasta.

* * *

Dorul de-a vedea Roma, și condițiile estraordinar de favoritoare, între cari își poate stămpăra acest dor și cel cu venite mai modeste, va face — credem — ca acest peregrinaj să reușească deplin și să fie de mângăiere și înălțare sufletească nu numai pentru bunul nostru, Părinte Papa Piu X, ci și pentru toți aceia cari vor participa, ba chiar și pentru aceia, cari în neputința de-a participa ei înșisi se stiu reprezentați la acea frumoasă manifestație, prin frați și prietini de ai lor.

Așa să fie

Lugoș, în luna Noemvrie 1907.

Ordinariatul episcopesc.

Nicolae Agârbicean.

(Un scump tovarăş dispărut).

Când pe la începutul resărvării zorilor un cioclu îmi băte la uşe şi-mi vesti cu glasul jalnic din oficiu, că prietinel Nicolae a murit... am simţit în întreaga mea fiinţă o turburare, cum rar am avut în viaţă.

Deşi oricine putea ceti în preziua pe faţa bătrânului medic-primar al spitalului o expresiune asemenea celui ce trebuie s'o aibă medicul lui Makbeth, când zice (Actul V. sc. 1.) »Aici de preot este lipsă, nu de mine«, — totuşi sperasem c'o s'o ducă atâta, cât se mai poată vedea odată pe cineva dintre ai săi, de cari se despărţişese acum de aproape doi ani.

Dar nu s'a putut.

Cu trei luminări la cap, l-am aflat neînsufleţit supt de zbuciumările unei boale îndărătnice. Urmând principala poruncă a propedeuticeii medicale, că în faţa cadavrului să părăseşti ori ce gânduri metafizice, te ţii destul de tare pentruca să împiedeci chiar şi vibrarea fibrelor dela colţul gurii. A, dar cum ţi-să schimbă părerea asta în faţa cadavrului unui amic, pe care l-ai iubit, cu care faceai frumoase planuri de conlucrare în viaţă, şi în a cărui gamă sufletească pentru toate nuanţele simţirei şi ale gândirii aflai simpatie... Ochii mei aproape desvâţaţi de plâns au încercat să-mi uşureze durerea mare ce o simţiam.

Prin fereasta dela căpătâiul patului începeau a pătrunde razele, cari să puteau furişa prin ceaţa deasă a dimineţii, şi se pierdeau luptându-să cu licăririle luminilor de ceară. Mi-am apropiat scaunul de pat, cum făceam când îl cercetam pe Nicolae, şi răzâmat de propteaua, scaunului m'am lăsat stăpânit de aducere aminte.

*

Anul trecut, tot cam pe vremea asta, promisem o epistolă scisă cu trăsuri bărbăteşti, hotărâte. Nicolae Agârbicean medicinist îmi scria din Pesta, că pe atunci să-l aştept la gară, că vrea să-şi urmeze studiile în Grazt, că să simte slăbit şi trudit în sălbatica învălmăşală a Pesteii.

Repede i-am aflat prin ziare un cuartir şi la timpul fixat m'am dus la gară.

Imi aduceam aminte din Blaj de un băiat blând, suptirel, oacheş, cu fruntea lată şi senină, căruia din umblet deja i-se putea ceti o neobosită străduinţă. Cu toatecă în gimnas, datina e că studenţii se nizuiesc să facă cunoştinţe tot mai sus, ear la cei de jos să se uite,

fireşte, numai ca dela o înălţime mare, — ştiam despre Niculae că e un băiat eminent, talentat, fratele scriitorului tinăr Ioan Agârbicean, şi că el însuşi e redactor la revista clasei sale la »*Furrica*«.

Acum aşteptam cu nerăbdare trenul să-l cunosc mai deaproape. Era şi un interes social, pentru mine căci e un farmec deosebit în a cunoaşte feliuritele tipuri de studenţi români, la cari poţi vedea validitatea celor mai eterogene influenţe sociale; fapt ce te face ca tot mai mult să admiri forţa de omogenizare şi nivelare a naţiunii noastre.

Cu un călduros »servus« ne-am strâns mâna, ca şi când am fi fost cei mai buni cunoscuţi. Pe faţa lui slăbită acum şi de oboseală, se reflecta bucuria ce-o simţia, pentrucă »Gratzul îl primeşte c'o vreme aşa paradisiacă«.

Şi nu l-a răbdat inima să se odihnească de ostenelele călătoriei, ci îndată dupăce a schimbat câteva cuvinte — aşa mai neînarpate — cu gazda căsii, am plecat în pădurea de brad de lângă »*Laçul Hilm*«. A, cum i-se lărgea pieptul, lacom să primască sănătatea codrului de brad; piesagele dimprejur cu poieni în preajmă şi în mijloc, tăiate ca în zmaragd în zidul înalt al brazilor, îi umpleau ochii de bucurie şi inima de nădejde într'o apropiată însănătoşare!

Gratzul e doar unul dintră cele mai sănătoase oraşe cu universitate. Pe colinele împădurite cu brad şi presărate cu vile elveţiene, ce încunjură oraşul din trei părţi, îşi îndulcesc bătrâneţele o mulţime de pensionişti de tot neamul, cari împrumută balsamul reţinerii dela natura vecinic tinără a Gratzului.

Stăpâniţi de aceleaşi dispoziţii ne-am trezit în scurt timp prietini intimi. La societatea noastră de lectură dela început se afla bine, în ceata de studenţi inimoşi şi buni. Când se prea critiza, exagerându-se în laude ori reproşuri când se utopiza, Nicolae nu se amesteca, ci zimbia; când însă era vorba de muncă, Nicolae punea bucuros umărul. Deatunci şi până în momentul când stadiul boalei l'a legat de odae, şi mai apoi de pat, noi amândoi ne întâlneam în toate intervalele libere. Locuiam în aceeaşi stradă, şi care dintre noi se scula mai de timpuriu se ducea sub fereasta celuiialt şi-l trezea ori îl chema, fluierând signalul studenţilor români, tactul întâiu din »Deşteaptă-te Române«.

Dar de când se desprimăvăraseră binişor, eu ştiam că n'am la ce să mai fluer la fereastă, ci-l aflam pe Niculae cu cartea într'o mână şi cu pălăria într'alta preumblându-se pe cărările şerpuitoare din pădurea citadelei, (Schlossberg), ce se ridică câteva sute de metri în mijlocul Gratzului. Uneori îl surprindeam giugiulind păsările, cari sunt aici aşa de blânde, încât chemate vin si-ţi ciupesc sămânţa din mână,

şi pentru cari el totdeauna purta „pignoli“ în buzunar. Dragostea, admiraţia sa faţă de natură erau foarte pronunţate la el, şi le-a dat expresiune în diferite poezii cetite la societate ori publicate în „Unirea“ din Blaj sub pseudonimul Nerian. (Manuscriptele sunt acum la fratele său). —

La conferinţe, la adunări electorale, de protestare, de replicare, de agitaţie, mergeam adeseori împreună, discutând părţile lor bune, hazii şi rele.

Concepţia noastră asupra vieţii şi asupra manifestărilor sociale armoniza chiar şi în amănunţele, ba începuse a se identifica. Amândoi ţineam strâns la legile bisericii, din a cărei cruţare mai avem azi cât brumă, mai avem din nobilitate, din idealuri, dupăcum se exprimă vestitul filozof şi etician protestant Paulsen (Numărul mai nou din „Die Woche“) O sanare a stărilor nedrepte sociale prevedeam numai pe basa sănării moravurilor şi a validităţii adevărilor creştine, idealiste.

În Dumineci şi în sărbători noi mergeam la biserică cu studenţi, cari nu se lasă seduşi de agitaţiile josnice ale materialismului, ce n'are nici o ţintă mai nobilă. Ear după biserică treceam pe colina din apropiere, şi Nicolae cânta vre-o doină de pe acasă ori vre-o cântare bisericească, ori vre o doină auzită în Pesta dela prietinul Esca, despre Ţara Oltului; ori, dacă nu era vremea bună, ne duceam acasă la el ori la mine şi ceteam pe rând din clasicii germani, pe cari şi-i cumpărase deja aproape pe toţi, ori din clasicii nostri. Dar morbul îi subsăpase încă în Pesta aşa de tare sănătatea, încât nici traiul tihnit, nici natura-mamă nu l-au mai putut întări.

A intrat în sanator, a suportat operaţii, dar înzădar. În fine slăbise cu totul, dar o slăbire înceată: credeai că trupul nenorocit se zbate din răsputeri ca să poată sluji cât mai mult unui suflet aşa de mare şi curat

Nicolae c'o săptămână înainte de-a muri încă nădăjduia c'o să se mai intrame, să mai revadă casa părinţească şi, schimbând cariera medicală cu cea agronomică, să mai poată trăi întră Români, pe cari aşa de mult îi iubia.

Abia în preziua morţii, când l-am cercetat şi mi-a şoptit să depun paltonul să şed lângă el şi să-i aflu în »Heilige Legenden«, pe cari i-le adusese sora ce-l îngrijea, viaţa sfântului Nicolae dela Mira Lichiei, — când l-am întrebat cum se simte, ce doreşte, mi-a şoptit.

»Acum mă duc«...

Am trimis la dorinţa lui o telegramă fratelui său, în Buciumşasa. »Nicolae în agonie« (până aici lui nu i-am cetit-o) »Dorinţa lui să mergi

pe acasă să vii îndată cu mama şi cu tata la Gratz.« Acasă n'am telegrafat, căci mă îngroziam de convulsiunile inimii de mamă, care ştiam că nu aflase nici măcar că morbul e greu şi nici de operaţii.

Apoi am cercat să mai introduc prin cuvinte energia, ce organele slăbite nu mai puteau s'o primească prin nutrire, şi-am plecat, pronunţând c'o să viu iar mâne înainte de-ameazi, când voi avea mai multă vreme.

Dar nu m'a mai aşteptat, cu toatecă ştiu c'ar fi făcut-o bucuros...
»Acum s'a dus«.

Sora, care intră cu mâinile încărcate de sticlute cu medicamente, se apropie de mort, şi pe când ochii ei blânzi şi plini de darul jertfei se înlăcrămează, ea zice:

»Ich habe seit langer Zeit keinen so herzensguten Menchen gepflegt; er war milde und rein wie ein Kind, und der einzige, aber mächtige Trost für die Eltern kann der sein, dass er ruhig wie ein Heiliger entschlafen ist«. (Pe româneşte: Eu de multă vreme n'am grijit un om așa plin de bunătate; dânsul a fost blând şi curat ca un copil, şi singura, dar puternica mângâiere pentru părinţi poate fi aceea, că liniştit ca un sfânt şi-a dat sufletul.« —

Dormi în pace iubite prietino Nicolae! Şi dacă de-ai dus prea de timpuriu, pe când jurniţa noastră era să ne fim tovarăşi buni pentru o *întreagă* viaţă, totuşi mi-ai lăsat o nepreţuită mângâiere: îndemnul să trăiesc așa, ca să pot trece din lumea asta liniştit ca tine.

Gratz, Februarie 1908.

Aurel Dobrescu.
medicinist.

CRONICA.

— Tinerimea Română din Cluj invită cu drag la Balul ce va avea loc la 6 Martie st. n. 1908 în sala cea mare a Redoutei oraşeneşti. Începutul la oarele 8 seara. Întrarea: de persoană 4 coroane, de familie 10 coroane. Loja 20 cor., galeria 2 cor. Venitul curat se va da pentru gimnaziul din Brad. DAMELE sunt rugate întru cât se poate să se prezinte în costume naţionale. Ofertele generoase se primesc cu mulţămintă şi se vor cvita prin ziare (adresa casarului Kossuth Lajos-u. 21).

— Lucreţia Stănescu şi Petru Cadar, şi-au serbat cununia lor, Duminecă în 10/23 Februarie n. 1908, la 2 oare d. a. în bisărica gr-or. din Someşul-rece.

— Laura Albon din Doştat, şi Emil Bitea din Cut, fidanţaţi.

— Rafila Munteanu și Ioan Lucaciu învățător în Feleac, invită cu toată onoarea la serbarea cununiei lor, care se va celebra Duminecă, la 1 Martie n. 1908, în biserica gr.-cat. română din Cluj, la oarele 3 d. a.

— Ludovica Petean și Aurel Sohorca, și-au serbat cununia lor Joi în 27 Februarie n. 1908, la 2 oare d. m. în biserica din Cara.

— Societatea »Progresul« va da în 8 Martie st. n. a. c. (24 Februarie st. v. lăsatul secului) o producțiune teatrală împreună cu dans. — Se va juca piesa: »Năsdărăniile divorțului«.

— *Mulțămită publică.* Din prilejul morții iubitului prieten *Nicolae Agărbicean*, st. med., cassarul societății noastre, a răscumparat cununa în favorul societății următorii Domni, colegi și cunoscuți ai defunctului: Gh. Birlea, st. med., N. Butean, st. med., G. Cutean, st. farm., Ales. Dobrescu, st. med., E. Negruț, st. iur., și Iul. Vicaș, st. med., la olaltă 10 (zece) coroane. Condolente pentru pierderea lui Nicolae și-au exprimat fostul seu profesor, d-l Dr. E. Dăianu, protopop în Cluj, »România Jună«, soc. acad. română în Viena, »Junimea« din Cernăuți și d-l Ales. Dragomir, st. iur., ca fost conșcolar. Tuturor acestor Domni le aducem și pe calea aceasta adâncă noastră mulțămită. Graz la 14 Februar 1908. Comitetul soc. acad. române »Carmen Sylva« în Graz.

— Credincioșii Vasile Avram și Grigore Șirlincan au dăruit 50 coroane pentru înfrumșetarea bisericii gr.-cat. din Mintiul român, ca dar pentru odihna sufletului neuitatului lor cumnat Constantin Baciu mort pe câmpul de onoare în Mostar (Herțegovina).

— Dl Corneliu Frențiu, locotenent în Regimentul de infanterie Nr. 64, a fost decorat din partea Maiestății Sale cu ordul cl. II. în rangul de cavaler. Felicitările noastre.

Cărți — Reviste — Ziare.

Au apărut:

Lecții practice din istoria naturală (manual auxiliar pentru învățători.) pe Radu Prișcu, învățător. P. I. Regnul animalic. Ed. Ciurcu în Brașov. 8° 234 pag. Prețul 2 cor. — Învățătorii vor putea lua mult folos din aceste prelegeri practice, dar cu precauțiune. Prelucrarea făcută de Radu Prișcu e prea servilă. Autorul, desigur învățător confesional, gr.-or. — care ar trebui să fie credincios bisericei — ține așa de mult la modelul seu *Odo Toiehausen*, un materialist necredincios, încât tratează și despre om, ca despre un animal, vorbind cu tot disprețul despre »teoria biblică« a creării omului, înpunând ca o poruncă ca »omul cugetător« aducă învățătorul confesional român să ție la »știință« și să »nu țină copilărește la niște mituri învechite, pe cari le aflăm numai la popoarele inculte, stăpânite de neștiință și superstițiuni«... (pag. 7.) — Cu aceasta autorul strică mai tot ce ar putea edifica astfel cu »Lecțiile sale practice«. Dacă ar fi fost destul de »om cugetător« pasage de acestea le-ar fi eliminat de sigur, ori cât i-ar împune Odo Toiehausen, și ar fi ramas mai credincios bisericei sale, de cât »științei« de acest fel. —

CONVOCARE

»VLĂDEASA« INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII SOCIETATE
PE ACŢII ÎN B.-HUEDIN

îşi va ţinea

Adunarea generală ordinară a XII-a

în 19 Martie st. n. a. c., la 10 oare a. m., în localităţile
institutului.

Obiectele adunării vor fi:

1. Deschiderea adunării.
2. Designarea alor 2 notari ad hoc şi alor 3 verificători.

Active.

Contul Bilanţ

		Cor.	fil.
1	Casa în număr	24289	78
2	Cambii de bancă	756358	—
3	Imprum. pe omblig întabulate	264410.—	
4	» » » cu cavenţi	185722.—	450132
5	Credite de cont curent	47197	95
6	Casa institutului (în str. Kossuth amortizare)	13756.— 1009.—	12750 —
7	Realităţi de vânzare	8037	14
8	Efecte	1000	—
9	Interese anticipate de reescont	2493	13
10	Mobilier după amortizare	2318	46
11	Spese de fondare a filialei din Hida după amortizare	2134	08
12	Contul Filialei la centrală	210971	20
13	Diversi debitori	7840	93
		1525522	67

3. Raportul direcţiunii şi al comitetului de reviziune asupra bilanţului decidera asupra împărţirii profitului curat al anului 1907 şi darea absoluturului pentru a. de gestiune 1907.

4. Ridicarea capitalului social dela K 120.000 la K 240.000 prin emisiunea a III-a de acţii eventual la suma ce se va subscrie.

5. Stabilirea pauşalului de călătorie la direcţiunii şi membrilor de încredere a filialei pro 1908.

6. Eventuale propuneri intrate, în cadrul statutelor §. 29.

7. Inchiderea adunării.

La aceasta adunare se invită dñii acţionari făcându-se atenţi la dispoziţiile §§. 19 şi 20 din statute.

Pentru primirea acţiilor şi edarea documentelor despre depunere în acest an sunt rugate institutele »Patria«, »Albina«, »Silvania«, »Economul« »Coroana« si filiala »Vlădeasa« Hida.

Din şedinţa direcţiunii institutului de credit şi economii »Vlădeasa«, ținută în 14 Februarie 1908.

Ioan Pop m. p.,
preşedinte.

Iuliu Poruţiu m. p.,
director executiv.

pro 1907.

Passive.

		Cor.	fil.
1	Capital social	12000	—
2	Fond de rezervă 47684—		
3	Fond special de rezervă 7304·50		
4	Fond de penziune 16660·01		
5	Fondul scopurilor filantropice 1284·82	72933	33
6	Depuneri spre fructificare	892991	75
7	Reescont	156799	—
8	Dividente neridicate	313	96
9	Interese la Emis. II-a de acţii — neridicate	254	29
10	Interese transitoare: la escont 4895·94 la camb. hip. 3973·62 la credite fixe 5597—	14466	56
11	Contul centralei la Filiala Hida	210971	20
12	Diversi creditorii	23961	14
13	Profit curat	32831	44
		1525522	67

Contul Profit și

Eșite.

		Cor.	fil.
I.	Salare, bani de cuartir și paușal de călătorie	14320	29
II.	Spese de birou, imprimate, registre, telefon etc.	3336	34
III.	Dări	5620	70
IV.	Amortizări din prețul casei institutului 1009.— » mobiliar 258'05 » spese de fondare ale fili- alei din Hida 237'12	1504	17
V.	Dubioase	2734	—
VI.	Profit curat	32831	44
		60346	94

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B.-Huedin 31

Iuliu Poruțiu m. p.,
director executiv.

M e m b r i

Ioan Pop m. p.,
președinte.

Iuliu Poruțiu m. p.

Ioan Gal m. p.

- Revăzut și

Membrii comitetului

Florian Petran m. p.,
președinte.

George Faragó m. p.

Revăzut și aflat esact.

Iosif Diamandi m. p.,
revisor expert al »Solidarității«

Perderi pro 1907.

Intrate.

		Cor.	fil.
I.	Profit curat de interese	41888	28
II.	Chirie şi arânzi	1095	90
III.	Diverse proviziuni	17362	76
		60346	94

Decembrie 1907. BCU Cluj / Central University Library Cluj

C. Căciulă m. p.,
prim-contabil.**Mihailu Marincaş** m. p.,
cassar.

direcţiunei:

Stefan Pop m. p.**Luca Lung** m. p.**Ioan Martin** m. p.

aflat esact.

de reviziune:

Simeon Marincaş m. p.**Dr Andreiu Pop** m. p.**Dr. Vasiliu Crişan** m. p.

„ECONOMUL“

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Cluj.

Filiale: Gherla și Murăș-Ludoș. Expozitură în Aiud.

Onorată adunare generală!

Organizația decentralizată a »Economului« în filiale, expoziții și reuniuni Raiffeisen și întregită prin un corp de informatori valoroși, stabilitatea depunerilor, urcarea stocului de efecte, valorizarea succesivă de realități rurale, mobilizarea conformă a activelor, ridicarea considerabilă a creditelor în reescompt în legături constante: au asigurat institutului nostru cu toată scumpetea pieții de bani o dezvoltare multămitoare și i-au dat puțință de a oferi în măsură potențată împrumuturi țărănimii noastre strâmtorată mai ales prin încassările forțate urmate după starea de ex-lex și după abzicerile creditelor din alte părți.

Răspunzând astfel misiunii noastre economice și resolvind potrivit și problemele filantropice impuse institutului, vă prezentăm în conștiința datoriei împlinite bilanțul al XXII-lea al »Economului« și supunem aprețierii tabloul comparativ al operațiunilor noastre ce urmează:

I. Depuneri spre fructificare.

Cu finea anului 1906 au fost	K	1,367.909 ⁵²
În decursul anului au intrat	»	682.350 ⁴⁵
	La olaltă K	2,050.259 ⁹⁷
S'au ridicat în decursul anului	»	647.829.60
Au trecut pe anul 1908 în sumă de	»	1,402.430.37
Față cu anul trecut o creștere de K		34.520 ⁸⁵

II. Escompt de cambii.

Cu finea anului 1906 a fost de	K	1,925.328 ⁵⁵
În decursul anului s'au escomptat	»	5,240.595 ³⁵
	La olaltă K	7,165.923 ⁹⁰
S'au achitat în decursul anului	»	4,829.477 ⁷⁵
Cu 31 Decembrie 1907 a rămas de	K	2,336.446.15
Față cu anul trecut o creștere de K		411.117 ⁶⁰ .

III. Credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Cu finea anului 1906 au fost de	K	42.560.—
În decursul anului s'au mai acordat	»	136.038.—
	La olaltă K	178.598.—
S'au achitat în decursul anului	»	10.337.—
Rămânând la 31 Decemvrie	»	168.261.—

Față cu anul trecut o creștere de K 125.701.

IV. Obligațiuni hipotecare și cu caventați.

Cu finea anului 1906 au fost în sumă de	K	324.547.84
S'au acordat în decursul anului	»	3.951.82
	La olaltă K	328.499.66
În decursul anului s'au replătit	»	135.079.34

Cu finea anului 1907 au rămas:

Obligațiuni întabulate	K	150.609.32
Obligațiuni caventate	»	42.811.—
	K	193.420.32

Față de anul trecut o reducere de K 131.127.52

BCU Cluj. University Library Cluj

V. Reescompt.

Cu finea anului 1906 a fost de	K	621.640.—
S'au reescomptat în decursul anului	»	2,788,523.—
	La olaltă K	3,410,163.—
S'au răscumpărat în decursul anului	»	2,295,022.—
Rămânând cu 31 Decemvrie 1907	»	1,115,141.—

Față cu anul trecut o creștere de K 493.501.

VI. Reveriment.

Reverimentul general a fost în 1907 de	K	32.859.927.24
Circulațiunea cassei: Intrate:	K	9,949.905.30
Eșite:	«	9,856.184.32
	K	19,806.089.62

VII. Bilanțul anului 1907.

Suma activelor	K	3,216.882.03
Suma passivelor	»	3,171.213.71
	Profit net: K	45.668.38

Față cu anul trecut o creștere de K 2.766.13.

Propuneri:

a) cu privire la împărţirea profitului net, avem onoare a Vă face următoarele propuneri:

Din profitul net de	K	45.668·38
să se subtrăgă 5% dividendă statutară pentru acţionari	K	10.000·—
ear restul de K 35.668·38 să se împartă în modul următor:		
20% fondului de rezervă	K	7.133·67
10% pentru scopuri filantropice, din cari 2% pentru fondul zidirii bisericei gr.-cat. Cluj, administrat de in- stituit	K	713·37
8% împărţinde prin adunarea generală	K	2.853·47
8% K		3.566·84
10% tantiemă direcţiunii	»	3.566·84
4% » directorului esecutiv	»	1.426·74
7% » funcţionarilor	»	2.496·78
5% » comitetului de supraveghiere	»	1.783·42
2% » » » membri externi »		713·37
5% fondului de penziuni	»	1.783·42
7% fondului special de rezervă	»	2.496·78
BCU Cluj / Central University Library Cluj		
Restul de 30%		
Supradividendă acţionarilor	K	6·000·—
Dotarea serviciului informator	»	1.800·—
Remuneraţiuni pentru personalul, care nu să îm- părtăşeşte din tantiemă	»	1.200·—
Mesei ştenţilor academici, Cluj	»	700·—
Pentru acuirarea unui aparat de proiecţiune în preţ de 800 K rata I.	»	400·—
Ajutorarea şcoalei gr.-cat., Gilău	»	100·—
Supradotarea fondului de penziuni	K	500·52
		Total K 35.668·38

b) Cuponul anului 1907 de K 8 să se rescumpere ca şi până acum imediat după-adunarea generală.

c) Onorata adunare generală să binevoiască după ascultarea raportului comitetului de reviziune a da absolutor direcţiunii pe anul 1907 şi a statorî preţul marcelor de prezenţă.

d) Cuota pentru scopuri filantropice de K 2.853·47 să binevoiască onorata adunare generală a o împărţi în modul următor:

1. Parohiei române gr.-cat. pentru susţinerea şcolii române gr.-cat., Cluj	K	2.200—
2. Preotului Ioan Pop din Gilău ajutor	»	100—
3. Despărţământului Cluj al »Asociaţiunii«	»	100—
4. Pentru spese de fondare la reuniuni pentru asigurarea vitelor	»	200.—
5. La dispoziţia direcţiunii	»	253·47
<u>Total K</u>		<u>2.853·47</u>

La punctul 1) propunem ca întreaga sumă să se dea stabil şi anual din cuota filantropică.

6. Onorata adunare generală să binevoiască a lua act despre opţiunea ulterioară justificată a »Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român« la acţiunile fundaţiunii Ioan Petran din emisiunea III.

Dr. Izidor Marcu m. p.,
prezident.

Dr. Frâncu m. p.,
director executiv.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Concurs.

La centrală şi la filiala noastră din Gherla sunt de ocupat *două posturi de contabili*, retribuite cu salar anual începător pentru fiecare de K 2000— şi cuartir liber la institut.

Reflectanţii au să-şi înainteze până 16. Martie n. a. c. în persoană — subscrisei direcţiunii — petiţiile lor, instruite cu documente prin cari să şi dovedească atât pregătirile teoretice de bancă cât şi cele practice, precum şi cunoaşterea limbilor uzitate.

Postul e de-a să ocupa imediat după numire.

Cluj, la 22 Februarie 1908.

Direcţiunea institutului
de credit şi economii »Economul«

Contul Bilanţ

Active.

		Cor.	fil.
Cassa în numărar --- ---		100856	30
Bon în Giro Conto ---		1186	17
Bon în cassa de păstrare postală --- --- ---		4032	11
Imprumuturi pe obliga- ţiuni cu caventaţi --- --- 42811 ---			
Imprumuturi pe obliga- ţiuni hipotecare --- --- 150609·32		193420	32
Cambii escomptate ---		2336446	15
Credite cambiale cu aco- perire hipotecară ---		168261	---
Realităţi --- --- --- --- ---		93396	37
Cont Curent --- --- ---		63250	64
Efecte publice --- --- ---		175575	---
Realităţi vândute --- ---		3030	---
Diverse conturi debitoare		26305	38
Interese de reescompt anticipate --- --- ---		4089	---
Mobilier --- --- --- --- --- 9014·38			
amortizare --- --- --- --- --- 904·38		8110	---
		3177958	44

pro 1907.

Passive.

	Cor.	fil.
Capital social:		
emisiunea I. --- --- 100.000·---		
„ II. --- --- 100.000·---		
„ III. --- --- 152.737·86	352737	86
Fond de rezervă --- --- 156.805·10		
Fond special de rezervă 13,238·86		
Fond de penziune --- 46,437·08		
Fond pt. zid. unei bis. gr.-cat. în Cluj --- --- 2004·18		
Fondul şcoalei --- --- 234·22		
Fondul „Alexandru Bo- hăţiel --- --- --- 2080·---	220799	44
Depuneri spre fructific.	1402430	37
Reescompt --- --- --- ---	1115141	---
Dividende neridicate ---	1224	---
Diverse cont. creditoare	2385	---
Interese tranzitoare , ---	37572	39
Profit net --- --- --- ---	45668	38
	3177958	44

Erogațiuni**Contul Profit și**

		Cor.	fil.
I.	Interese:		
	pt. dep. spre fructificare	66135.39	
	„ reescompt --- --- ---	64797.01	
	„ 4 fonduri --- --- ---	8552.56	
	„ versam. din emis. III pro 1907 --- --- ---	6146.76	145631 72
II.	Spese:		
	salare --- --- ---	20199.08	
	bani de quartir --- ---	2925.---	
	impr. regis. reparaturi la imobile și diverse ---	14260.74	
	marce de prezență ---	1960.---	39344 82
III.	Contribuțiuni:		
	directă --- --- ---	13184.21	
	10% dare după interese de depuneri --- ---	6536.38	
	competință de timbru	457.34	20177 93
IV.	Amortizațiuni:		
	pretenziuni dubioase ---	5577.16	
	10% amort. din mobilier	904.38	6481 54
V.	Profit net --- --- ---		45668 38
		257304	39

Cluj, la 31

Dr. Frâncu m. p.,
director executiv.

Membrii

Dr. Isidor Marcu m. p.,
prezident.

Ioan Nestor m. p.

Dr. Márk m. p.

Ezaminând contul de mai sus l'am aflat

Cluj, la 22

Dr. Victor Poruțiu m. p.
pres.

Simeon Pop m. p.

Iosif Lissai m. p.

Raportul comitetului de reviziune.

Onorată adunare generală!

În decursul anului 1907 am ezaminat în mai multe rânduri cărțile principale și auziliare ale institutului de credit și economii »Economul«, mai departe am ezaminat bilanțul anului 1907 și contul profitului și pierderilor și am aflat, că acelea sunt conduse cu conștiențiozitate și purtate cu toată acuratețea.

Am cercat și ne-am convins, că activele arătate în valori și efecte să află de față și în consonanță cu registrele de contabilitate și induse în inventar.

Vă rugăm deci a primi bilanțul și a da absolutul direcțiunii și subscrisului comitet de supraveghiere.

Proiectul direcțiunii referitor la împărțirea profitului net l'am ezaminat și-l recomandăm spre primire, prin urmare propunem să se dee:

5%	dividendă acționarilor	K	10.000—
20%	fondului de rezervă	«	7.133·67
10%	pentru scopuri filantropice, din care 2% fon-		
	dul zid. bis. gr.-cat. Cluj, administrat de institut	»	713·37
8%	împărținde prin adunarea generală K 2.853·47 »	»	3.566·84
10%	tantiemă direcțiunii	»	3.566·84
4%	« directorului executiv »	»	1.426·74
7%	» funcționarilor »	»	2.496·78
5%	» comitetului de supraveghiere	»	1.783·42
2%	» » membri externi	»	713·37
5%	fondului de penziuni	»	1.783·42
7%	» special de rezervă	»	2.496·78
	Restul de 30%		
	Supradividenda acționarilor	»	6.000—
	Dotarea serviciului informator	»	1.800—
	Remunerațiuni pentru personalul care nu să împăr-		
	tăsește din tantiemă	»	1.200—
	Mesei studenților academici, Cluj	»	700—
	Pentru acuirea unui aparat de proecțiune în preț		
	de 800 K rata I.	»	400—
	Pentru ajutorarea școalei gr.-cat. din Gilău	»	100—
	Supradotarea fondului de penziune	K	500—
	Total	K	45.668·38

Cluj, 22 Februarie 1908.

Dr. Victor Poruțiu m. p.
pres.

Simeon Pop m. p.

Iosif Lissai m. p.

A. Mandeal m. p.

Gavril Pop m. p.

Vasile Dregan m. p.

A. C. Domșa m. p.

Convocare.

»ECONOMUL« institut de credit și economii,
societate pe acțiuni în Cluj

își va ținea

Adunarea generală ordinară a XXII-a

în 25 Martie st. n. a. c. la 10 oare a. m. în localitatea
institutului (strada Wesselényi Miklós nr. 26).

Obiectele adunării vor fi:

1. Raportul direcțiunii. entral University Library Cluj
2. Raportul comitetului de reviziune.
3. Stabilirea bilanțului pro 1907 și fixarea dividendei.
4. Esmiterea alor trei acționari pentru verificarea procesului verbal și scrutare.
5. Fixarea marcelor de prezență.
6. Alegerăa unui membru în direcțiune.
7. Alegerăa comitetului de reviziune pe trei ani.
8. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.

La aceasta adunare să invite acționarii institutului,
făcându-se atenți la dispozițiunile §§-lor 19 și 20 din
statute.

Din ședința direcțiunii institutului de credit și eco-
nomii »Economul« în Cluj, ținută în 22 Febr. 1908.

Dr. Izidor Marcu m. p.,
prezident.

Dr. Frâncu m. p.,
director esecutiv.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de
Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:
105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:
7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acușitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emkețer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura »Transilvaniei« în Cluj.

Predici pe Jarmineci și serbători

vol. I. și II., legat în ... și piele 7 cor. + 30 fil. porto

Institut de artă și industrie
bisericească

Rétay & Benedek în Budapesta

VI., str. Váci utca nr. 59.

Mare magazin de tot felul de recvisite bisericesti, anume: faloane, ornate diaconesti, stiehare, prapori, steaguri, potire, ciborii, cruci, feșnice, candelabre, platenițe, icoane de închinat, iconostase, icoane de hram etc. cu prețuri convenabile. Listă de prețuri și proiecte despre ele să trimit cu plăcere.

Institutul nostru de sculptură, cel mai mare în țeară, pregătește: iconostase, altare, mese de proscomedie, amvoane, cadre de icoane portative, șfeșnice stabile, etc. în esecutie frumoasă și cu prețuri echitabile.

Primim pictarea bisericilor. Pentru comande de acestea trimitem gratis un specialist al nostru la fața locului. Proiecte și preliminară de spese trimitem bucuros.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj—Kolozsvár.